

320
3/1482
K.75

ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ ΠΛΗΡΗΣ

ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΙΕΡΟΜΑΡΤΥΡΟΥ

ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΤΟΥ ΑΡΕΟΠΑΓΙΤΟΥ

ΑΠΑΡΤΙΣΘΕΙΣΑ ΧΑΡΙΝ ΤΩΝ ΕΠΙΣΗΜΩΣ ΕΟΡΤΑΖΟΝΤΩΝ

ΝΙΚΟΛΑΟΥ Β. ΝΑΖΗ

Βιβλιοπώλη-Εκδότης

ΕΠΙΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΣΕΒΑΣΜΙΟΤΑΤΟΥ ΑΡΧΙΜΑΝΤΡΙΤΟΥ

ΙΩΑΝΝΟΥ ΜΑΡΤΙΝΟΥ

*Η προσετέθησαν Ὁ πανηγυρικός λόγος εἰς τὸν ἱερομάρτυρα καὶ πολιοῦχον Ἀθηνῶν
ὑπὸ τοῦ Σεβασμιωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Πατρῶν

ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ ΚΑΛΟΓΕΡΑ

ΚΑΙ Ἡ ΕΙΚὼν τοῦ ἱερομάρτυρος

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΞ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ Σ. ΣΤΑΥΡΙΑΝΟΥ
Ἄρ. 40 — Ὅδὸς Πανεπιστημίου καὶ Πρακτείου — Ἄρ. 40

1894

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

Ο ΑΡΕΟΠΑΓΙΤΗΣ

ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ ΠΛΗΡΗΣ

ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΙΕΡΟΜΑΡΤΥΡΟΥ

ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΤΟΥ ΑΡΕΟΠΑΓΙΤΟΥ

ΑΠΑΡΤΙΣΘΕΙΣΑ ΧΑΡΙΝ ΤΩΝ ΕΠΙΣΗΜΩΣ ΕΟΡΤΑΖΟΝΤΩΝ

ΥΠΟ

ΝΙΚΟΛΑΟΥ Β. ΝΑΚΗ

Βιβλιοπώλου Εκδότης

ΕΠΙΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΣΕΒΑΣΜΙΩΤΑΤΟΥ ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΟΥ

ΙΩΑΝΝΟΥ ΜΑΡΤΙΝΟΥ

Ἡ προσετέθησαν Ὁ πονηγορικὸς λόγος εἰς τὸν ἱερομάρτυρα καὶ πολιούχον Ἀθηνῶν
ὑπὸ τοῦ Σεβασμιωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Πατρῶν

ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ ΚΑΛΟΓΕΡΑ

ΚΑΙ Ἡ ΕΙΚΩΝ ΤΟΥ ΙΕΡΟΜΑΡΤΥΡΟΥ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ Σ. ΣΤΑΥΡΙΑΝΟΥ

Ἀρ. 40 — Ὁδὸς Πανεπιστημίου καὶ Προαστείου — Ἀρ. 40

1894

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΑΦΙΕΡΟΥΤΑΙ
ΠΡΟΣ ΤΟΝ
ΤΟ ΣΕΒ. ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗ ΑΘΗΝΩΝ

Κ. ΓΕΡΜΑΝΟΥ
ΥΠΟΥΡΓΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

Σεβασμιώτατε Δέσποτα!

Τίνι με τὸ παρὸν ἔδει προσφωνῆσαι δοκίμιον, τὸ Διονυσίου τοῦ πάνυ καὶ πρώτου ἱεράρχου Ἀθηνῶν περιέχον τὴν ὕμνω-
διαν, ἣ τῷ ἀξίῳ ἐκείνου διαδόχῳ καὶ ὁμοτρέπῳ; Σὺ γὰρ τοῦ
ποιμνίου Ἀθηνῶν προστασθαι κληθεὶς ἐπαξίως, ταῖς εὐαγ-
γελικαῖς ἀρεταῖς Σου κατακοσμεῖς τὸν θρόνον, οὐπερ θεία
ἐπινεύσει ἐπέβης, κατακοσμήσεις, εὖ οἶδ' ὅτι, θεοῦ συναι-
ρουμένου.

Ἀπόδεξαι τοίνυν, Σοφὲ Ἱεράρχα! τὸ προσφωνηθῆς, καὶ
τῷ προσφωνήσαντι τὰς Σὰς εὐλογίας ἀντίδος· οὐ γὰρ θωπεύων,
ὅπερ οἱ πολλοὶ ποιοῦσιν, ἀλλὰ τὰ μὲν εἰδώς καὶ αὐτός, τὰ
δὲ τῇ φήμῃ διασαλπίζουσα τὰ Σὰ πεισθαις, ἡγησάμην προ-
σηκόντως ἄν ποιεῖν καὶ δικαίως, εἰ Σοι τόδε ὡς ἀπαρχὴν
τῶν ἐμῶν πόνων προσενέγκαιμι. Τὰ γὰρ ἱερὰ τοῖς ἱεροῖς.
Ζώης ἐπὶ μήκιστον ἐπ' ἀγαθῷ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλ-
λάδος!

Τῆς ὁμετέρας Θεοφρουρήτου Σεβασμιότητος τέκνον ἐν Κυρίῳ εὐπειθέστατον
ΝΙΚΟΛΑΟΣ Β. ΝΑΚΗΣ
Βιβλιοπώλης ἐκδότης

ΤΗ 3 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ

Μνήμην ἐπιτελοῦμεν τοῦ Ἀγίου Ἱερομάρτυρος
Διονυσίου τοῦ Ἀρεοπαγίτου.

ΕΣΠΕΡΑΣ ΜΕΤΑ ΤΟΝ ΠΡΟΟΙΜΙΑΚΟΝ ΤΟ ΜΑΚΑΡΙΟΣ ΑΝΗΡ

*Εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα ἰστώμεν στίχ. στ'. καὶ ψάλλομεν
τὰ παρόντα προσόμοια.*

*Ηχ. α'. Πανεύφημοι μάρτυρες.

Ἀγκίστρω τῆς χάριτος σοφῶς, ὁ Παῦλος ὁ ἔνθεος, δημη-
γορήσας ἐξώγρησεν, ἱεροφάντορα, καὶ τῶν ἀπορρήτων, θεω-
ρὸν εἰργάσατο, σὲ σκευὸς ἐκλογῆς ἐργασάμενος· μεθ' οὗ δυ-
σώπησον, θεωρῆμον Διονύσιε, τοῦ σωθῆναι τοὺς πόθῳ τιμῶν-
τάς σε.

Ἀγγέλοις δμότιμον τὸν νοῦν, πάτερ Διονύσιε, δι' ἀρετῆς
ἐργασάμενος, τὴν ὑπερκόσμιον, τῆς ἱεραρχίας, εὐταξίαν πάν-
σοφε, τὴν τούτων ἱερῶς ἀνιστόρησας, καθ' ἣν ἐρρύθμισας,
ἐκκλησίας τὰ συστήματα, οὐρανίων τὰς τάξεις μιμούμενος.

Ἐμφιλοσοφώτατα θεῷ, μάκαρ Διονύσιε, ὡς δυνατόν ὁμοιού-
μενος, τῶν ὀνομάτων σου, μυστικῶς τῶν θείων, εὐσεβῶς ἐξή-
πλησας τὴν ἔνθεον θεόφρον ἀνάπτυξιν, ἔνῳσαι κρείττονι,
μυθεῖς τὰ ὑπὲρ ἔννοιαν καὶ μύησας τοῦ κόσμου τὰ πέρατα.

*Ἑτέρα προσόμοια. *Ηχ. δ'.

Ὡς γενναῖον ἐν μάρτυσι·

Ἱερὲ Διονύσιε, καὶ τοῦ Παύλου ἀλλήλουμα, τοῦ σοφοῦ τῆς
πίστεως, θεοκήρυκος οὗ ὥσπερ ἀπόγγος τὰνάματα, ἐκείνου
δεξάμενος, τὰ σεπτὰ δὲ μυθεῖς, καὶ σωτήρια δόγματα, κα-
τηξίωσαι, οὐρανίοις χορεῖαις προσπελάσαι, καὶ θεάσασθαι
τῆς ἄνω ἱεραρχίας διάκосμον.

Ἀθηνῶν πολιούχον σε, καὶ δυχύρωμα ἄρρηκτον, ὁ χριστὸς
ἀνέδειξε Διονύσιε· καὶ γὰρ πρεσβεύεις ἐκάστοτε, βυθῶναι
τὴν ποίμνην σου, ἐκ ποικίλων πειρασμῶν, τὴν πιστῶς προ-
σιούσαν σοι, καὶ τὴν ἔντιμον, καὶ ἁγίαν σου μνήμην ἐκτε-
λοῦσαι, καὶ τιμῶσαν σαυτοὺς ἄθλους, οὓς περ ἀνέτλης στερ-
ρότατα.

Ἐκ περάτων ὁ Κύριος παραδόξως συνήγαγε, μαθητῶν τὸν
θίασον, καὶ παρέστησεν αὐτοὺς τῷ θεῷ σκηνώματι, ἡνίκα ἡ
πάναγνος, ἐξεδήμει ἀπὸ γῆς, εἰς τὰ ἄνω βασίλεια, σὲ δὲ

πάνσοφε, μετ' αὐτῶν συμπαρεῖναι εὐδοκήσας, ὥς ἀπόστολον κλείζει, καὶ ἱεράρχην θεόληπτον.

Δόξα ἡ. β'.

Δεῦτε συμφώνως οἱ πιστοί, τὴν ἐτήσιον μνήμην τοῦ πανευκλεοῦς Διονυσίου τελέσωμεν· καὶ τοῦτον πνευματικοῖς ἄσμασιν εὐφημήσωμεν λέγοντες· χαίροις ὁ σοφία σοφίαν διαμείψας, τῇ χαμαζήλῳ τὴν ὑπὲρ ἄνθρωπον· χαίροις ὁ τῷ Παύλῳ ἀγρευθεὶς, καὶ πολλῶν γεγονῶς ἀγρευθῆς ἐν χάριτι χαίροις ὁ τῶν ὑπερφῶν αὐτόπτης καὶ ἐρμηνευτὴς χρηματίσας· χαίροις ὁ τὴν ἱερατικὴν στολὴν ταῖς τῶν αἱμάτων ῥοαῖς πορφύρας, καὶ στέφῃ διττῇ παρὰ Χριστοῦ κομισάμενος, τοῦ θεοῦ καὶ σωτήρος τῶν ψυχῶν ἡμῶν.

Καὶ νῦν. Παρῆλθεν ἡ σκιά· εἰσόδος. Φῶς ἰλαρόν·

καὶ τὰ ἀναγνώσματα.

Παροιμιῶν τὸ ἀνάγνωσμα.

Μνήμη δικαίου μετ' ἐγκωμίων, καὶ εὐλογία κυρίου ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ· μακάριος ἄνθρωπος, ὃς εὖρα σοφίαν, καὶ θνητῶς, ὃς εἶδε φρόνησιν. Κρεῖσσον γὰρ αὐτὴν ἐμπορεύεσθαι, ἢ χρυσοῦ καὶ ἀργυροῦ θησαυροῦς· τιμωτέρα δὲ ἐστὶ λίθων πολυτελῶν, πᾶν δὲ τίμιον οὐκ ἄξιον αὐτῆς ἐστίν· ἔκ γὰρ τοῦ στόματος αὐτῆς ἐκπορεύεται δικαιοσύνη· νόμον δὲ καὶ ἔλαιον ἐπὶ γλῶσσης φορεῖ· ταιγαροῦν ἀκούσατέ μου ὦ τέκνα σεμνὰ γὰρ ἔρῳ, καὶ μακάριος ἄνθρωπος, ὃς τὰς ἐμὰς ὁδοὺς φυλάξει· αἱ γὰρ ἐξοδοὶ μου ἐξοδοὶ ζωῆς· καὶ ἐτοιμάζεται θέλησις παρὰ Κυρίου. Διὰ τοῦτο παρακαλῶ ὑμᾶς, καὶ προτεμαί ἐμὴν φωνὴν τοῖς ἀνθρώποις, ὅτι ἐγὼ ἡ σοφία κατασκεύασα βουλὴν καὶ γνῶσιν καὶ ἐννοίαν ἐγὼ ἐπεκαλεσάμην. Ἐμὴ βουλὴ καὶ ἀσφάλεια, ἐμοὶ φρόνησις, ἐμοὶ δὲ ἰσχύς. Ἐγὼ τοὺς ἐμὲ φιλοῦντας ἀγαπῶ, αἱ δὲ ἐμὲ ζητοῦντες εὐρήσουσι χάριν. Νοήσατε τοίνον ἀκακοὶ πανουργίαν, οἱ δὲ ἀπαίδευτοὶ ἐνθεοθε καρέϊαν. Εἰσακούσατέ μου καὶ πάλιν, σεμνὰ γὰρ ἔρῳ, καὶ ἀνοίγω ἀπὸ χειλέων ὀρθά· ὅτι ἀλήθειαν μελετήσῃ ὁ λάρυγξ μου, ἐβδελυγμένα δὲ ἐναντίον ἐμοῦ χεῖλει· ψευδὴ· μετὰ δικαιοσύνης πάντα τὰ ῥήματα τοῦ στόματός μου· οὐδὲν ἐν αὐτοῖς σκολιόν, οὐδὲ στραγγαλιῶδες. Πάντα εὐθέα ἐστὶ τοῖς νοοῦσι, καὶ ὀρθὰ τοὺς εὐρίσκουσι γινώσκιν· διδάσκω γὰρ ἡμῖν ἀληθῆ, ἵνα γένητε ἐν Κυρίῳ ἡ ἐλπίς ἡμῶν, καὶ πλησθῆσθε πνεύματος.

Σοφίας Σολομώντος τὸ ἀνάγνωσμα

Δικαίων ψυχαὶ ἐν χειρὶ θεοῦ, καὶ οὐ μὴ ἄψηται αὐτῶν βάσανος· ἔδοξαν ἐν ὀφθαλμοῖς ἀφρόνων τεθινάναι, καὶ ἐλογίσθη κἀκώσις ἡ ἐξόδος αὐτῶν, καὶ ἡ ἀφ' ἡμῶν πορεία σὺντριμμα· οἱ δὲ εἰσὶν ἐν εἰρήνῃ· καὶ γὰρ ἐν ὅφει ἄνθρώπων ἐὰν κολασθῶσιν, ἡ ἐλπίς αὐτῶν ἀθανασίας πλήρης· καὶ ὀλίγα παιδεύθεντες· μεγάλα εὐεργετηθήσονται· ὅτι ὁ θεὸς ἐπείρασεν αὐτούς, καὶ εὗρεν αὐτοὺς ἀξίους ἑαυτοῦ· ὥς χρυσὸν ἐν χωνευτηρίῳ ἐδοκίμασεν αὐτούς, καὶ ὥς ὀλοκάρπωμα θυσίας προσεδέξατο αὐτούς· καὶ ἐν καιρῷ ἐπισκοπῆς αὐτῶν ἀνάλαμψουσι, καὶ ὥς σπινθήρες ἐν καλάμῃ διαδραμοῦνται· κρινοῦσιν ἔθνη, καὶ κρατήσουσι λαῶν, καὶ βασιλεύσει αὐτῶν Κύριος εἰς τοὺς αἰῶνας· οἱ πεποιθότες ἐν αὐτῷ· ὅτι ἀλήθειαν, καὶ οἱ πιστοὶ ἐν ἀγάπῃ προσμένοντες αὐτῷ· ὅτι χάρις καὶ ἔλεος ἐν τοῖς ὁσίοις αὐτοῦ, καὶ ἐπισκοπὴ ἐν τοῖς ἐκλεκτοῖς αὐτοῦ.

Σοφίας Σολομώντος τὸ ἀνάγνωσμα.

Δίκαιοι εἰς τὴν αἰῶνα ζῶσι, καὶ ἐν Κυρίῳ ὁ μισθὸς αὐτῶν· καὶ ἡ φροντίς αὐτῶν παρὰ ὑψίστῳ διὰ τοῦτο λήφονται τὸ βασίλειον τῆς εὐπρεπείας, καὶ τὸ διαῆμα τοῦ κάλλους ἐκ χειρὸς Κυρίου. ὅτι τῇ δεξιᾷ αὐτοῦ σκεπάσει αὐτοὺς καὶ τῷ βραχίονι υπερασπίει αὐτῶν· λήψεται πανοπλίαν τὸν ζῆλον αὐτοῦ, καὶ ὀπλοποιήσει τὴν κτίσιν εἰς ἄμυναν ἐχθρῶν· ἐνδύσεται θώρακα δικαιοσύνης καὶ περιθήσεται κόρυθα, κρίσιν ἀνυπόκριτον· λήψεται ἀσπίδα ἀκαταμάχητον, δσιότητα, ὀξυνεὶ δὲ ἀπότομον ὀργὴν εἰς ῥομφαίαν· συνεκπολεμήσει αὐτῷ ὁ κόσμος ἐπὶ τοὺς παράφρονας· πορεύονται εὐστοχοὶ βολίδες ἀστραπῶν, καὶ ὥς ἀπὸ εὐκύκλου τόξου τῶν νεφῶν, ἐπὶ σκοπὸν ἀλοῦνται, καὶ ἐκ πετροβόλου θυμοῦ πλήρεις βίβησονται· χάλαζαι ἀγανακτήσει κατ' αὐτῶν ὕδωρ θαλάσσης, ποταμοὶ δὲ συγκλείσουσιν ἀποτόμῳ, ἀντιστήσεται αὐτοῖς πνεῦμα δυνάμεως, καὶ ὥς λαίλαψ ἐκλικμήσει αὐτούς· καὶ ἐρημώσῃ πᾶσαν τὴν γῆν ἀνομία· καὶ ἡ κακοπραγία περιτρέφει θρόνους δυναστῶν, Ἀκούσατε οὖν βασιλεῖς, καὶ οἰνετε, μάθετε δυνασταὶ παρὰ τῶν γῆς· ἐνωτίσασθε οἱ κρατοῦντες πλήθους, καὶ γεγαυρωμένοι ἐπὶ ὄχλοις ἐθνῶν· ὅτι παρὰ κυρίου ἡ κράτης ὑμῖν, καὶ ἡ δυναστεία παρὰ ὑψίστου.

Εἰς τὴν λιτὴν στιχηρὰ ἰδιόμελα. Ἠ. α.

Εὐφραίνεται σήμερον ἐν Κυρίῳ ἡ Ἀθηνῶν πόλις, καὶ φι-

λευσεβίης ὁμήγουρις ἐν τῇ μνήμῃ Διονυσίου τοῦ θεοῦ ἑαυτῆς ποιμενάρχου καὶ ἀγρύπνου προστάτου τε καὶ φρουραῦ· οὗτος γὰρ τοῦ ὑπὲρ ἡμῶν ἀναρτηθέντος ἐν ξύλῳ νοήσαι κρείττονι τὸ πάθος κατιδὼν, τοῦ δὲ θεοῦ Παύλου ἐνηχηθεὶς θεὸν αὐτὸν καταγγέλλοντος, ἐπέγνω τοῦ κηρύγματος τὴν ἀλήθειαν· καὶ τῆς Ἀθηνῶν ποιμαντορίας ἀξιώθεῖς, διὰ μαρτυρίου τὸν βίον ἐξετέλεσε, καὶ νῦν πρεσβεύει ἀπαύστως ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ἡμῶν.

*Ηχ. β'.

Τὸν ἐν οὐρανοῖς ἥλιον ὥσπερ ἐκλάμποντα, καὶ τοὺς ἀπὸ γῆς τοῖς θεοσόφοις διδάγμασι καταυγάζοντα, τὸν ἱερομύστην Διονύσιον, δεῦτε οἱ πιστοὶ μακαρίσωμεν· σήμερον γὰρ ἡμᾶς εἰς πανδαίσιαν πνευματικὴν συνεκάλεσε, τὰς ὑψηλὰς ἑαυτοῦ θεηγορίας προθέμενος, καὶ προχέων ἀφθόγως νέκταρος ἡδύτερον, τῆς εὐσεβείας τὸ πόμα τὸ ἔνθεον· ταῖς εὐλογίαις τε καταστρέφων τοὺς μετὰ πόθου τὴν μνήμην αὐτοῦ γεραίροντας.

*Ηχ. γ'.

Τὶ ἄντις πρότερον ἀγάσαι τόσου, οὐρανόφρων μακάριε· τὰς θείας ἀναβάσεις, τὰς ἐν καρδίᾳ, δι' ὧν τὰ ὑπὲρ κατάληψιν πᾶσι διετρέψας, τὸ εὐθές, τὸ πρᾶον, τὸ καρτερὸν ἐν τοῖς ἀγῶσι καὶ ἀήτητον· πάντα σεμνά σου· πάντα θαυμαστά· πάντα ἐπαίνων κρείττονα· ἀλλ' αἰτῆσαι τῶν εὐαγῶν ἀρετῶν σου μετόχους γενέσθαι καὶ ἡμᾶς τοὺς εὐφημοῦντας σε.

Δόξα ἡ. δ'.

Τῷ σκεύει τῆς ἐκλογῆς κολληθεὶς παναοίδιμε, τὴν θεῖαν γνώσιν ἐκείθεν ἐξήντηλσας· καὶ τὰς κεχερωμένας διανοίας κατήρδευσας· πάντας γὰρ ἐμυσταγωγῆσας τοῖς θεοσόφοις πελόγοις σου λόγοις τε καὶ συγγράμμασι καὶ νῦν τῇ αἰωνιζούσῃ ἐντρύφῳ μακαριότητι, καὶ ταῖς ἄνω χοροστασίαις συνών, δυσώπει τὸν ὑπεράγαθον, δωρηθῆναι ἡμῖν τὸ μέγα ἔλεος.

Καὶ νῦν Ἐκ παντοίων κινδύνων

Εἰς τὸν στίχον στιχηρά. ἡ. πλ. α'.

χαίροις ἀσκητικῶν ἀληθῶς.

Χαίρει ἐν οὐρανίαις σκιναῖς ὁ θεοφάντωρ καὶ σεπτὸς Διόνυσος, πορφύραν ἡμφιεσμένος αἰμοβαφῇ ἐκ σφαγῆς καὶ μετὰ ἀγγέλων αὐλιζόμενος, ὅρα τὸ τρισῆλιον, ὅντως φῶς

καὶ ἀνέσπερον, καὶ τῆς ἀφάτου εὐφροσύνης ἐμπέπλεται, συγχορεύετε τοῖς δικαίοις καὶ μάρτυσι. Δεῦτε οὖν φιλομάρτυρες, ἐπαίνοις ὡς ἄνθεσι, στέψωμεν τοῦτον βρώντες, καὶ μετὰ πόθου κραυγάζοντες. γενοῦ θεία σκέπη, Διονύσιε παμμάκαρ ἡμῖν τοῖς δούλοις σου.

Τίμιος ἐναντίον Κυρίου.

Χαίρει ἡ ἐκκλησία Χριστοῦ, καὶ τὴν ἁγίαν νῦν τιμᾷ σου πανήγυριν τοῦ θεοῦ αὐτῆς λαμπτήρος, καὶ μετὰ πόθου βοᾷ, ὃ πατέρων κλέος Διονύσιε, τὴν πόλιν σου φύλαττε, ἣν ἐν θέῳ ἐποίμανας ταῖς εὐπροσδέκτοις πρὸς θεὸν σου ἐντεύξεσι, καὶ περισώσῃς ἀπὸ πάσης κακώσεως· μέμνησο ἱερώτατε, καὶ πάντων τῶν πίστει σου, τὴν ἱερὰν ἐκτελούντων καὶ φωτοφόρον πανήγυριν, Χριστὸν ἱκετεύων, ὑπὲρ οὗ τὸ αἷμα μάκαρ, τὸ σὸν ἐξέχεας.

Οἱ ἱερεῖς σου, κύριε, ἐνδύσονται.

Χαίροις, καθάπερ γῇ ἀγαθῇ, ἀποδεξάμενος τὸν σπέρων τὸν ἔνθεον, τοῦ Παύλου τοῦ θεοῦ μύστου, καὶ διδασκάλου ἔθνων, ὃν οἱ πόλει μάκαρ, ἐγκατέσπειρε· καρποὺς δὲ τῆς χάριτος ἐκβλαστήσας διέθρεψας λιμῷ τακείας, τὰς ψυχὰς καὶ ἐπίανας καὶ προσήγαγες ἀπαρχὴν τῷ Κυρίῳ σου· ὅθεν σε ὡς ἀπόστολον, γεραίρομεν ἔνδοξε, εὐαγγελίου τε θεοῦ ὡς διαπρύσιον κήρυκα· Χριστὸν ἐκδυσώπει, ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν δοθῆναι τὸ μέγα ἔλεος.

Δόξα ἡχος δ'.

Τῆς οὐρανόθεν γνώσεως, ἀθεώρητόν σε βυθὸν καλοῦμεν λαμπρότατε μάρτυς τοῦ Χριστοῦ Διονύσιε· σὺ γὰρ τὰ κενὰ τῆς πλάνης ληρήματα ἐμφρόνως ἀπωσάμενος, τὰ δὲ τοῦ Παύλου ῥήματα περιπαθῶς ἀσπασάμενος, τῆς κρείττονος ἐγένου μερίδος· καὶ τὸ φωτεινὸν περιβόλαιον ἐνδυσάμενος τὸν Χριστόν, τὴν δὲ διάνειαν λαμπρυνθεὶς τῇ αἴγλῃ τοῦ πνεύματος, εἰς ἀγῶνας μαρτυρικοὺς φέρων σεαυτὸν παραδédωκας καὶ στεφανίτης ἀναδέδειξαι. Διό σου τὴν πανέαρτον ἐπιτελοῦντες πανήγυριν, πιστῶς δοξάζομεν τὸν δοξάσαντά σε Κύριον.

Καὶ νῦν. Θεοτοκίον

Ὡς τοῖς ἐν σκότει τῆς ἀγνωστίας καθεύδουσι· τὸν ἄδυτον ἀνατείλαντα ἥλιον, θεοτόκε παρθένε, μὴ ἐλλίπης πρεσβεύουσα τῷ υἱῷ σου καὶ θεῷ, τοῦ σκότους τῆς γενένης ῥυσθῆναι πάντας τοὺς ὑμνοῦντας σε.

Ἀπολυτίκιον ἤχος δ'.

Χρηστότητα ἐκδιδαχθεὶς, καὶ νήφων ἐν πάσιν ἀγαθὴν
συνείδησιν ἱεροπρεπῶς ἐνδυσάμενος, ἤντλησας ἐκ τοῦ σκαίου
τῆς ἐκλογῆς τὰ ἀπόρρητα, καὶ τὴν πίστιν τηρήσας, τὸν
ἴσον δρόμον τετέλεκας, ἱερομάρτυς Διονύσιε, πρέσβευε Χριστῷ
τῷ θεῷ, σωθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν.

Ἄλλον ἤχος πλ. α'.

Τὸν συνάναρχον λόγον

Τὸν σοφὸν ἱεράρχην, πιστοὶ τιμήσωμεν, Διονύσιον ὕμνοις
αὐτὸν γεραίροντες, ὡς πολιούχον Ἀθηνῶν καὶ ἀντιλήπτορα,
ὡς σοφὸν ὑψηλὴν, καὶ σαφῆ ἑρμηνευτὴν τῆς ἁνω μυστα-
γωγίας, καὶ ὡς εὐχαῖς αὐτοῦ πᾶσιν, ἡμῖν δωροῦντα τὸ μέγα
ἐλεος.

Καὶ νῦν· Χαῖρε πύλη κυρίου καὶ ἀπόλυσις.

Ἐν τῷ ὄρθρῳ, μετὰ τὸ θεὸς Κύριος, τὰ ἀπολυτικά ἀμφότερα.

Μετὰ δὲ τὴν α'. στιχολογίαν κάθισμα

ἤχ. α'. τὸν τάφον σου σωτήρ

Τοῦ Παύλου τῶν ἐθνῶν, διδασκάλου καὶ μύστου, ἐγένου
μαθητῆς, καὶ συγκλήρις ἐν πίστει, τὴν πόλιν σου κατείδωλον,
οὐσαν πᾶσαν, ἐφώτισας, καὶ ἀνείλκυσας ἐκ τοῦ βυθοῦ τῆς
ἀγνοίας, τοῖς διδάγμασι τοῖς σοῖς ἐνθέως ἀγρεύων, σοφῇ
Διονύσιε,

Δόξα καὶ νῦν Θεοτοκίον.

Μητέρα σε θεοῦ, ἐπιστάμεθα πάντες, παρθένον ἀληθῶς
καὶ μετὰ τέκον φανείσαν, οἱ πόθῳ καταφεύγοντες, πρὸς τὴν
σὴν ἀγαθότητα, σὲ γὰρ ἔχομεν. ἁμαρτωλοὶ προστασίαν· σὲ
κεκτήμεθα ἐν πειρασμοῖς σωτηρίαν, τὴν μόνην πανάμωμον,

Μετὰ δὲ τὴν β'. στιχολογίαν κάθισμα

ἤχ. γ'. Ἐπεφάνης σήμερον

Τοῦ λαμπροῦ ἐπέλαμψε Διονυσίου, ἡ λαμπρὰ καὶ εὐση-
μος, καὶ φωτοφόρος ἑορτή, τὰς διανοίας αὐγάζουσα, τῶν ἐκ-
τελούντων αὐτὴν μετὰ πίστεως.

Δόξα καὶ νῦν Θεοτοκίον

Ὁ παντὶ ἀχώρητος, ἐν σοὶ χωρεῖται· ὃν οὐδεὶς τεθέαται,
διὰ σοῦ ὤφθη ἐπὶ γῆς, καὶ τοῖς βροτοῖς προσωμίλησεν· ἀνθ' ὧν
σε πάντες ἀγνὴ μακαρίζομεν.

Μετὰ τὸν πολυέλαιον κάθισμα ἤχ. δ'.

ταχὺ προκατάλαβε

Σοφῇ Διονύσιε, ὡς ποιμενάρχης Χριστοῦ, καὶ μάρτυς παρ-

ιστασαι, αὐτοῦ τῷ θρόνῳ φωτὶ, ἀρρήτῳ λαμπόμενος. Ἐπα-
ρον οὖν τὰς χεῖρας, καὶ ἡμῶν ὑπερέβου, ὡς τὸν δεσπότην
ἐργαζόμενος πᾶσι, τοῖς ὡς θεὸν αὐτὸν ἐμολογοῦσι καὶ σέ-
βουσι.

Δόξα καὶ νῦν Θεοτοκίον

Ταχὺ δέξαι Δέσποινα, τὰς ἱκεσίας ἡμῶν, καὶ ταύτας προσά-
γαγε, τῷ σὺ υἱῷ καὶ Θεῷ, Κυρίῳ πανάμωμῳ· λύσον τὰς
περιστάσεις τῶν εἰς σὲ προστρέχόντων, σύντριψον μηχανίας,
καὶ κατὰβαλε θράσους, τῶν ἐπιλιζομένων ἀθέων ἀχραντε κατὰ
κατὰ τῶν δούλων σου.

Οἱ ἀναβαθμοὶ· τὸ α'. ἀντίφωνον τοῦ δ'. ἤχου. Προκείμ.
ἤχ. δ'. οἱ ἱερεῖς σου Κύριε ἐνδύσονται δικαιοσύνην· στίχ.
Καυχῆσονται ὅσοι ἐν δόξῃ· πᾶσα πνοή. Εὐαγγέλιον. Ὁ Ν.
Δόξα. Ταῖς τοῦ ἱεράρχου. Καὶ νῦν ταῖς τῆς Θεοτόκου.

Ἐλέησόν με ὁ θεός· ἤχος πλ. β'.

Ἱεραρχῶν τὸ καύχημα, καὶ κλέος, τῶν μαρτύρων, τὸν τῆς
ἐκκλησίας φωστῆρα, καὶ πρέσβυν θερμότοτον τῆς οἰκουμέ-
νης, τῶν Ἀθηνῶν τὸ σέμνωμα, συναλθόντες εὐφημοῦμεν σε,
σοφῇ Διονύσιε, ἐπιτελοῦντες ἐν πίστει τὸ ἱερόν σου μνημό-
συον.

Ὁ κανὼν τῆς θεοτόκου μετὰ τῶν εἰρμῶν. Πολλοὶς συνε-
χόμενος πειρασμοῖς· εἶτα τοῦ ἀγίου εἰς δ'. ποίημα Θεοφά-
νους· οὗ ἡ ἀκροστιχίς. Τὸν νοῦν γεραίρω τῶν σοφῶν διδαγ-
μάτων.

ἤχ. πλ. δ'. Ὑμῶν διδοῦσας.

Τῷ Παύλῳ τῷ θείῳ μαθητευθεὶς, τῷ τῶν οὐρανίων Διο-
νύσιε θεατῇ, οὐράνιος μύστης παραυτίκα, καὶ θεηγόρος ἐχρη-
μάτισας.

Ὁ χάριτι θείᾳ καταυγασθεὶς, καταύγασον μάκαρ, τῶν
ὁμούντων σε τὰς ψυχὰς, τὰς σὰς συνιέναι θεοπνεύστους.
διδασκαλίας Διονύσιε,

Νοδὸς καθαρότητι καὶ ψυχῇ, τῶν ἐπουρανίων διακόσμων
τὰς ἀστραπάς, μαθεῖν ἡξιώθης, καὶ τὰς τούτων, χρησασίας
ἰδεῖν Διονύσιε.

Θεοτοκίον.

Νυμφὼν φωτοφόρος τῆς ὑπὲρ νοῦν, σαρκώσεως ὤφθης,
τοῦ τῶν ὄλων δημιουργοῦ· ἐκ σοῦ γὰρ τὴν σάρκα θεομήτορ,
τὴν ἡμετέραν ἡμφιάσατο.

Καταβασία. Ἀνοίξω τὸ στόμα μου.

Ῥοδὴ Γ'. Οὐρανίας ἀψίδος

Οὐρανίων ἀψίδων, υπεραρθεῖς δοῖε, τῶν υπερκοσμίων, τὰς τάξεις καὶ τὰ στρατεύματα, καὶ τὰς λαμπρότητας ὑψηγορίαις τῶν λόγων, καὶ πανσόφοις φράσεσι, πᾶσιν ἐτράνωσας. Ὑψηλῆς θεωρίας, ἐμφορηθεὶς ἐνδοξε, τὴν τῶν ὀνομάτων τῶν θεῶν πᾶσαν ἀνάπτυσιν, ἐθεολόγησας, τριαδικὸς θεολόγος, γεγωνὼς τῇ χάριτι θεομακάριστε.

Νεκρωθεὶς τοῖς παροῦσι, τῷ πρὸς θεὸν ἔρωτι, καὶ φιλοσοφίᾳ συντόνως ἐγγυμνασάμενος, τῶν ὑπὲρ ἐννοιᾶν, ζωοποιῶν χαρισμάτων, θεοφόρον ὄργανον πάτερ γεγέννησαι.

Θεοτοκίον.

Γεωργίᾳ παρθένε, τοῦ πνιτουργοῦ πνεύματος, σῶμα τῷ Δεσπότη τῶν ὅλων ἐκαρποφόρησας· ἐν ᾧ κατέκρινε, τὴν ἀμαρτίαν τοῦ κόσμου, καὶ ζωὴν ἐπήγαγε τὴν αἰωνίζουσαν.

Καταβασία. Τοὺς τοὺς ὁμολόγους· κάθισμα ἡχ. πλ. δ'.

τὴν σοφίαν καὶ λόγον.

Ὡς τοῦ σκεύους ὑπάρχων τῆς ἐκλογῆς, ἀπεικόνισμα θεῶν ὡς ἀληθῶς, τὰ θεῖα μυστήρια ἐκδιδάσκεις τῷ πνεύματι· καὶ φωτισθεὶς τῇ χάριτι τῆς θείας ἐλλάμψεως, τὰς τῶν ἀγγέλων τάξεις τρανῶς διεσάφησας· ὅθεν καὶ τῷ κόσμῳ νοητῶς καταλείψας τὰ θεῖα σου δόγματα, κατεφώτισας ἅπαντας, ἱερομύστα Διονύσιε, πρέσβευε Χριστῷ τῷ θεῷ, τῶν πταισμάτων ἄφεσιν δωρήσασθαι, τοῖς ἐορτάζουσι πόθῳ τὴν ἁγίαν μνήμην σου.

Καὶ νῦν. Θεοτοκίον

Τοῦ ἡλίου νεφέλῃ τοῦ νοητοῦ, θεοῦ φέγγους λυχνία χρυσοφαῆς, ἄσπιλε ἀμόλυντε, παναμώμητε Δέσποινα, τὴν σκοτεινὴν ψυχὴν μου, τυφλώτιτουναν πάθει, τῆς ἀπαθείας αἵτης καταύγασον δέομαι, καὶ μεμολυσμένην, τὴν καρδίαν μου πλύνον, ῥοαῖς κατανύξεως, μετανοίας τοῖς δάκρυσι καὶ τοῦ ῥύπου μου κάθαρον· ἵνα πόθῳ κραυγάζωσι, θεοτόκε ἀειπάρθενε· πρέσβευε τῷ σὺ υἱὲ καὶ θεῷ, τῶν πταισμάτων ἄφεσιν δωρήσασθαι, τοῖς εὐσεβῶς προσκυνοῦσι τὸν πανάγιον τόκον σου.

Ῥοδὴ Δ'. Σὺ μου ἰσχύς Κύριε.

Ἐκκλησιῶν τὴν εὐκοσμίαν ἐρρύθμισας, ἐν αὐταῖς γάρ, πάτερ ἐξωγράφησας, ἐμφαντικῶς τύπους ἐμφερεῖς, τῶν υπαρ-

κοσμίων καὶ οὐρανίων δυνάμεων· δι' ὧν μυσταγωγεῖται καὶ φωτίζεται πᾶσα, τῶν πιστῶν ἢ θεόφρων ὁμήγουρις.

Ῥαῖθρα τῆς σῆς, θεολογίας θεόληπτε, τοὺς λαιμῶνας, ἄγαν καταρδεύουσι τοὺς λογικοὺς καὶ ἀειθαλεῖς, καὶ πεφυτευμένους, ἐπὶ δογμάτων ὀρθότητι. Μονάδα γὰρ οὐσίας ἐν Τριάδι προσώπων, τὴν σεπτὴν μοναρχίαν ἐκήρυξας.

Ἀγγελικῆς ἱεραρχίας τὸ σύνταγμα, ἱεράρχα, πόθον καὶ τὸν ἔρωτα, πρὸς τὸν θεὸν καὶ τὴν ἀκλινῇ νεύσιν πρὸς τὸ ὕψος, τὸ θεῖον καὶ ἀκατάληπτον, ἐδίδαξας ἐμφρόνως, τοὺς ἐν πίστει βοῶντας, τῇ δυνάμει σου δόξα φιλόφρονε.

Ἱερουργός, τῆς σωτηρίας ἐγένετο, ὁ υἱός σου πᾶσι τοῖς ὁμολογῶσι σε, καὶ ποδηγός, καὶ φωταγωγός καὶ δικαιοσύνη, παρθένε καὶ ἀπολύτρωσις. Διό σε θεοτόκον, ἀληθῶς καὶ κυρίως, οἱ πιστοὶ ὁμοφρόνως δοξάζομεν.

Καταβασία. Τὴν ἀνεξιχνίαστον.

Ῥοδὴ Ε'. Ἵνα τίμε ἀπώσω.

Ῥημάτων σου ὁ φθόγγος, ὥσπερ τις οὐράνιος ἦχος φερόμενος, τὰς ἀθέους φρένας, κατεβρόντησε λόγῳ τῆς χάριτος, καὶ δογμάτων θεῶν, μαρμαρυγαῖς ταῖς φανωτάταις, τῶν πιστῶν τὰς καρδίας ἐλάμπρυνε.

Ὁμοιωθῆς ἐμπόρῳ τῷ τοὺς μαργαρίτας ζητοῦντι πανόλβιε, καὶ εὐρὼν τὸν ἕνα, μαργαρίτην τὸν ὄντως πολύτιμον, καὶ θαυμάσας τούτου, τὰς θεουργοὺς φωτοβολίας, ἱεράρχα θεὸν ὁμολόγησας.

Τὴν πηγὴν τῆς σοφίας, ἐμφιλοσοφώτατα πάτερ ἡγάπησας, καὶ τῷ ταύτης φίλτρῳ, καὶ ἀγάπῃ συμπεριφερόμενος, πολλοστὸς ἐγένου καὶ ποταμοὺς θεῶν ναμάτων, ἀενάως πηγάζεις θεόπνευστε.

Θεοτοκίον.

Ὡς κεχαριτωμένη, τὴν καλλοποιὸν ὑπεδέξω εὐπρέπειαν τὴν τὰ πάντα μόνῳ τῷ βουλήματι κατασκευάσασαν· καὶ τῷ θεῷ κάλλει, καὶ φωτισμῷ τῆς εὐσεβείας, θεομήτορ ἡμᾶς καλλωπίσασαν.

Καταβασία. Ἐξέστη τὰ σύμπαντα.

Ῥοδὴ στ'. Ἰλάσθητί μου ὁ Σωτήρ.

Νομίμως φιλοσοφῶν, σοφίας δῶρον ἐπέτυχες· ἐνθέως θεολογῶν, ὀρθόδοξα δόγματα, παμμάκαρ κατέλιπες· ὧν κατατρυφῶντες, οἱ πιστοὶ σε μακαρίζομεν.

Συνέσει θεοπρεπεῖ, θεόφρον καλλωπιζόμενος τῷ θεῷ μυσταγωγῶν, τὸ οὐς σου υπέκλινας καὶ τὴν υπερχόσμιον, ὑπ' αὐτοῦ σοφίαν, ἐμυήθης Διονύσιε.

Ὁ βίος σου θαυμαστός, ὁ λόγος θαυμασιώτερος, ἡ γλῶσσα σου φωταυγής τὸ στέμα πυρίπνοον, μάκαρ, Διονύσιε, ὁ δὲ νοῦς σου πάτερ, ἀκριβῶς θεοειδέστατος.

Θεοτοκίον.

Φωνήν σοι τοῦ Γαβριήλ, τὸ χαῖρε πίστει κραυγάζομεν· ἐξ ἧς ἀφράστως ἡμῖν ὁ ζωαρχικώτατος ἀνὴρ ἐχρημάτισε, καὶ συναναστρέφει τοῖς ἀνθρώποις ὁ φιλάνθρωπος.

Καταβασία. Τὴν θεῖαν ταύτην καὶ πάντιμον.

Κοντάκιον ἤχος πλ. δ'. Τῇ ὑπερμάχῳ.

Τὰς οὐρανοὺς διαβὰς πύλας ἐν πνεύματι, μαθητευθεὶς, τῷ ὑπὲρ τρεῖς οὐρανοὺς φθάσαντι, ἀποστόλῳ, Διονύσιε, τῶν ἀρρήτων ἐπλουτίσθης πᾶσαν γνῶσιν καὶ κατηύγασας, τοὺς ἐν σκότει ἀγνωσίας πρὶν καθεύδοντας· διὸ κράζομεν· χαίροις πάτερ παγκόσμιε.

Ὁ οἶκος.

Ἄγγελος ἐξ ἀνθρώπων, ἀρεταῖς χρηματίσας, ὁ μέγας Διονύσιος πᾶσαν, ὡς ὑπέρτερος ἐμυήθη τὸν νοῦν τὴν οὐράνιον γνῶσιν· διὸ ἄσκησιν ὡς ἄγγελον τιμήσωμεν, βοῶντες πρὸς αὐτὸν τοιαῦτα.

Χαῖρε ὁ γνοὺς Χριστὸν διὰ Παύλου·

Χαῖρε πολλοὺς πρὸς Χριστὸν ἐπιστρέψας·

Χαῖρε πολυθέου σκηνῆς ὁλετήριον·

Χαῖρε θεογνώστου βουλῆς σκοπευτήριον.

Χαῖρε βίβλος θεοχάρακτος μυστηρίων θησαυρέ·

Χαῖρε πῖναξ θεομόρφωτε καὶ δίοπτρα οὐρανοῦ·

Χαῖρε ὅτι τὸ πάθος τοῦ Κυρίου κατείδες·

Χαῖρε ὅτι προθύμως δι' αὐτὸν σφαγιαζή·

Χαῖρε πηγὴ βλυστάνουσα ἄφειν·

Χαῖρε βάνις κοιλαίνουσα ἄγνοιαν·

Χαῖρε φραγμὸς ἀσεβῶν παροδίας·

Χαῖρε φωστήρ τοὺς πιστοὺς καταυγάζων·

Χαῖρε πάτερ παγκόσμιε.

Τῇ 3ῃ τοῦ αὐτοῦ μηνὸς μνήμην ἐπιτελοῦμεν τοῦ ἁγίου

ιερομάρτυρος Διονυσίου τοῦ Ἀρεοπαγίτου.

Οὗτος ὁ ἅγιος ἦτον Ἀθηναῖος, εἰς ἐκ τῶν ἐννέα βουλευτῶν τῆς βουλῆς τοῦ Ἀρείου Πάγου, δικαστηρίου περιβοήτου διὰ

τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν δικαιοσύνην τῶν συγκροτούντων αὐτὸν· ὑπερέβαινε δὲ τοὺς ἄλλους κατὰ τὴν σύνεσιν, τὴν σοφίαν, τὸν πλοῦτον καὶ τὴν δόξαν· ὑπῆρξε σύγχρονος τῶν Ἀποστόλων· ἰδὼν τὸν σκοτασμὸν τοῦ ἡλίου εἰς τὸ πάθος τοῦ κυρίου ἐγνώρισε διὰ τῆς σοφίας του τὸ πρᾶγμα, καὶ εἶπεν· «ἢ θεὸς πάσχει, ἢ τὸ πᾶν ἀπόλλυται.» Ἐλθόντας δὲ τοῦ Παύλου εἰς Ἀθήνας, καὶ κηρύττοντος τὸν Χριστὸν θεὸν ἀληθινόν, καὶ περὶ ἀναστάσεως νεκρῶν διαλεγομένου, ἀπεδέχθη τὸ κήρυγμα, καὶ ἐχειροτονήθη ἐπίσκοπος Ἀθηναίων· παρευρέθη δὲ εἰς τὴν κοίμῃσιν τῆς θεότητος μετὰ τῶν λοιπῶν Ἀποστόλων· συνέγραψε περὶ οὐρανοῦ ἱεραρχίας, καὶ περὶ θεῶν ιδιοτήτων· ἔπειτα ἀπῆλθεν εἰς τὴν Ῥώμην, καὶ ἐκείθεν εἰς τὴν Γαλιλίαν· ἐνθα κηρύττων παρρησίᾳ θεὸν τὸν Χριστὸν ἔφερε τὴν κεφαλὴν ἀπετμήθη ὑπὸ Δομετιανοῦ βασιλέως ἐν ἔτει 82, μετὰ τῶν δύο του μαθητῶν, Ῥωστικῷ καὶ Ἐλευθερίου· ἡ ἀγία του κῆρα εὐρίσκεται εἰς τὴν μονὴν τοῦ Δοχειαρίου, ἐν τῷ ἁγίῳ ὄρει τοῦ Ἀθῶνος, ἀφιερωθείσα διὰ χρυσοβούλλου βασιλικῆς παρὰ Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ αυτοκράτορος.

Ὡδὴ Ζ'. Θεοῦ συγκατάβασιν.

Ὡς ὄμβρος οὐράνιος, ἐν τῇ διψώσῃ τὰ σὰ διδάγματα, τῶν πιστῶν τὰς καρδίας, αἶ ποθοῦσας καταπαίνουσιν, καὶ ἀκορίστως βοᾶν ἐκδιδάσκουσιν, εὐλογητὸς ὁ θεὸς πάντων πατέρων ἡμῶν.

Νοήσει θεόφρονε, τοὺς ἀσωμάτους νόας διέγραφας· καὶ τὰς τούτων παμμάκαρ, ὕμνολογίας ἐνθους γενόμενος, τὴν ἐκκλησίαν ὕμνεῖν ἐξεπαίδευσας, εὐλογητὸς ὁ θεὸς πάντων πατέρων ἡμῶν.

Δοχεῖον τοῦ πνεύματος, τοῦ παναγίου ὡφθης εὐάρμοστον, καὶ τὰς τούτου ἐμπνεύσεις, καὶ ἐκδηλώσεις προφητικώτατα, προαγορεύων, σοφὲ Διονύσιε, εὐλογητὸς ἐκβοῶν, ὁ τῶν πατέρων θεός.

Θεοτοκίον.

Ἰδοὺ νῦν πεπλήρωται, τοῦ Ἑσάτου ἡ προαγόρευσις· ἐν γαστρὶ σου Παρθένη· τὸν λόγον ἔσχες καὶ ἀπεκύησας, τὸν ζωοδότην, ὃ πάντες κραυγάζομεν· εὐλογητὸς ὁ θεὸς πάντων πατέρων ἡμῶν.

Καταβασία. Οὐκ ἐλάτρευσαν.

Ὡδὴ Η'. Ἑπταπλασίως κάμινον.

Διαφανὲς ὡς ἑσπετραν γεγονῶς Διονύσιε, καὶ χωρητικὸν

τῶν καθαρῶν ἐμφάσεων τὸν νοῦν ἐργασάμενος, δι' ἀρετῆς πανόλβιε, τὰς μαρμαρυγὰς τῶν ὑπὲρ νοῦν λαμπηδόνων, δεχόμενος ἐβόας· ἱερεῖς εὐλογεῖτε, λαὸς ὑπερυψοῦτε εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας.

Ἀφθονωτέρα χάρις σου, ἐξεχύθη τοῖς χεῖλεσιν· ὅθεν τὰς ἐνθέους, διδαχὰς παρέθηκες τὴν τούτων διάνοιαν ὑπερυψῶς ἐξαπλῶν, καὶ διατρανῶν, καὶ τηλαυγῶς ἀναπτύσσων τοῖς πίστει μελωδοῦσι· ἱερεῖς εὐλογεῖτε, λαὸς ὑπερυψοῦτε εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας.

Γνωριμότερα γέγονε, διὰ σοῦ Διονύσιε, ἡ τῶν Ἀθηναίων εὐκλεῆς μητρόπολις· χριστῷ προσενέγκασα, σὲ ἀπαρχὴν πανίερων· τῷ παμβασίλει διηνεκῶς μελωδοῦσα· οἱ παῖδες εὐλογεῖτε, ἱερεῖς ἀναμνεῖτε, λαὸς ὑπερυψοῦτε εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας.

Θεοτοκίον.

Μήτηρ θεοῦ πανάμωμε, τῆς ψυχῆς μου τὰ τραύματα, καὶ τῆς ἁμαρτίας τὰς οὐλὰς ἐξάλειψον· υἱὸν γὰρ ἐγέννησας, τὸν ἄξιοσαν ἔχοντα, τοὺς πεπεδημένους ταῖς σειραῖς τῶν πταισμάτων, εὐκόλως ἀνιέναι τῶν δεσμῶν τῶν ἀλύτων, τὸν μόνον εὐεργέτην, θεὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.

Καταβασία. Παῖδας εὐχαίρει.

Ὁδὴ Θ'. Ἐξέστη ἐπὶ τοῦτῳ δ' οὐρανός.

Ἀγίων ἀποστόλων ἀξιώσεις, θεότης χρηματίσας καὶ σύμ· πονος, συγκοινωνός, γεγονός τῆς δόξης καὶ σὺν αὐτοῖς ἐπὶ τὴν θέαν ἐσπυσας, σώματος τοῦ ὄντως ζωαρχικοῦ, τῆς μόνης θεοτόκου, καὶ σεβασμιωτάτης, ἣν ἐπαξίως μεγαλύνομεν.

Τῆς θείας βασιλείας ἐν οὐρανοῖς κληρονόμος ἐγένου ὡς ἔννομος, ἀρχιερεὺς, πάτερ, ὡς ἀήττητος ἀθλητῆς· ἱερῶσύνης χρίσμασι, αἷμα συγκεράσας μαρτυρικόν· διδὼ διπλοῦς στεφάνους, ἀπειλήσας ἀξίως Ἱερομύστα Διονύσιε.

Ὡς ἔχων παρῆρσιαν πρὸς τὸν θεόν, Ἱεράρχα σοφὸν Διονύσιε, διὰ παντός πρέσβευε ρυσθῆναι ἐκ πειρασμῶν, τοὺς εὐσεβῶς ὑμνοῦντάς σε, μύστα τῶν ἀβρότων θεωριῶν, ὡς τῆς κρυφιομύστου, καὶ θαερχικωτάτης Ἱεροφάντης ἀγαθότητος.

Θεοτοκίον

Νικῶσαι τὰς αἱρέσεις νεανικῶς, τὴν σεπτὴν ἐκκλησίαν ἀνάδειξον, ἣν ὁ Χριστὸς, αἷματι τιμῇ τῷ αὐτοῦ, ὡς ἀγαθὸς ἐκτίησας, κεχαριτωμένην ὁ σὸς υἱός· καὶ σῶσον ἐκ κινδύνων, καὶ ψυχικῆς ἀνίας, τῆς κατεχούσης ἡμᾶς λύτρωσαι.

Καταβασία. Ἄπας γηγενής.

Ἐξαποστειλᾶριον

Τοῖς μαθηταῖς συνελθωμέν.

Τῷ Παύλῳ Διονύσιε, τῷ κλεινῷ κορυφαίῳ, μαθητευθεὶς πανόλβιε, ὑπ' αὐτοῦ ἐμνήθης, τῶν ἀποκρύφων τὴν γνῶσιν· ὅθεν σε καὶ λαμπτήρα, τῇ ἐκκλησίᾳ τίθησιν, Ἀθηνῶν προχειρίσας, τῆς εὐσεβοῦς, Ἱεράρχην πόλεως, ἣν φυλάττοις, ἐρ· ὁδοξοῦσαν πάνσοφε, σαῖς εὐχαῖς θεοκλήρῃς.

Θεοτοκίον.

Ἐν τῇ σεπτῇ κοιμήσει σου, Παναγία Παρθένε, παρῆν ὁ Διονύσιος, σὺν τῷ Ἱεροθέῳ, καὶ Τιμοθέῳ τῷ θεῷ, ἅμα τοῖς Ἀποστόλοις, ὕμνον ἐξάδων ἕκαστος πρόσφορον τῇ σῇ μνήμῃ μεθ' ὧν καὶ νῦν πάντα γλῶσσα βρότειος ἀνυμνεῖς τὴν τοῦ θεοῦ λοχεύτριαν καὶ τοῦ κόσμου προστάτιν.

Εἰς τοὺς Αἶνους, ἱστώμεν στίχ. δ'.

καὶ ψάλλομεν τὰ παρόντα στιχηρὰ προσόμοια

ἡχ. πλ. δ'. ὡ τοῦ παραδόξου θαύματος.

Ὡ τοῦ παραδόξου θαύματος, τῶν ἐν Ἀθήναις κομφῶν καὶ ῥητόρων τὸ ἄθεον, εἰς ὁδὸν μετέστρεψεν, εὐσεβείας τὸ πάν· σοφον, τοῦ Παύλου στόμα τοῦ θεοκήρυκος, πρῶτον δὲ εἶλε σὺν τῇ Δαμαρίδι, σὲ Διονύσιε, καὶ ποιμένα ἔδαιξε, μεθ' οὗ καὶ νῦν πρέσβευε πρὸς Κύριον, ἐλεηθῆναι ἡμᾶς. Δίς.

Ὡς τῆς ὑπὲρ νοῦν ἐλλάμψεως, ἥς ἐπὶ γῆς μετασχόν, ὁ σοφὸς Διονύσιος, οὐρανοὺς εἰσήλασε, καὶ χοροῖς προσωμίλησε, τῶν ἀσωμάτων, ὧν μετὰ σώματος, καὶ γνοὺς τὰ θεία, γραφῇ ἐτράνωσεν. Ὡς τίς ἰσχύσει, μεγαλεῖα Δέσποτα, σὰ ἐξεῖπεῖν· καὶ γὰρ τοὺς ἀγίους σου κατεθαυμάστωσας.

Ἱερομύστα θεσπέσιε, ἐπόπτης σὺ γεγονὼς τῶν ἀβρότων θεόπνευστος, κατηχεῖς ἐν πνεύματι, καὶ φωτίζεις τὰ πέρατα, τῆς οἰκουμένης, θεηγορίαις σεπταῖς, καὶ ἐκ γηίνων ὕψων διάνοιαν, πάντας ἐκπαίδευσας, τὰ φθαρτὰ δ' ὡς βέοντα ὑπερ· ρᾶν μόνον δὲ ἀντέχεσθαι τῶν ἀληθῶς ὁρεκτῶν.

Δόξα ἡχ. πλ. δ'.

Ἐν Ἱερουσὶ καὶ μάρτυσι διαπρέψας, παμμηκάριστε Διονύσιε, καὶ τῷ Χριστῷ ἐν ἐκατέροις εὐαρεστήσας, τῆς ἐν οὐ· ρανοῖς ἀκηράτου δόξης καὶ λαμπρότητος μετείληφας· κάτω δὲ καὶ ἡ τοῦ χριστοῦ ἐκκλησία, τοῖς ἐγκοσμίσις γεραίρει τὴν μνήμην σου· ἀλλ' ὡς ἔχων παρρησίαν πρὸς Χριστὸν τὸν

θεόν, αὐτὸν ἐκέλευε, τὴν σοῖς γενεθλίοις ἐγκαυχωμένην πόλιν, διασώζεσθαι ἀλώβητον.

Καὶ νῦν. Δέσποινα πρόσδεξαι.

Δοξολογία μεγάλη, καὶ ἀπόλυσις,
Μεγαλυνάριον.

Τὸν οὐρανομόστην καὶ ἀθλητὴν, τῶν ὑπερφυῶντε μυστηρίων ἐρμηνευτὴν, τὸν θεῖον φωστῆρα, καὶ λειτουργὸν Κυρίου, τιμήσωμεν ἐκ πόθου νῦν Διονύσιον.

ΛΟΓΟΣ ΠΑΝΗΓΥΡΙΚΟΣ

Εἰς τὸν Ἅγιον

ΔΙΟΝΥΣΙΟΝ ΤΟΝ ΑΡΕΟΠΑΓΙΤΗΝ

ΠΟΛΙΟΤΧΟΝ ΑΘΗΝΩΝ

ΕΚΦΩΝΗΘΕΙΣ ΕΝ Τῇ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ Εἰς τὴν ἑορτὴν ἀνεγερθέντι
ΙΕΡῇ ΝΑῶΙ ΚΑΤΑ τὴν τῶν ΕΓΚΑΙΝΙΩΝ ΑΥΤΟῦ ΠΑΝΗΓΥΡΙΝ

ΥΠΟ ΤΟΥ

ΣΕΒΑΣΜΙΩΤΑΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ Π. ΠΑΤΡΩΝ

ΠΙΚΗΦΟΡΟΥ ΤΟΥ ΚΑΛΟΓΕΡΑ

Σομβαίνει πολλάκις, εὐσεβεῖς ἀκροαταί, συμβαίνει εἴτε ἐξ ἀγνοίας, εἴτε ἐξ ἀδιαφορίας, εἴτε δι' ὑπερβολικὴν περὶ τὰ βιωτικά πράγματα μέριμναν νὰ ὀλιγωρῶμεν δυστυχῶς καθήκοντων ἱερωτάτων. Ὅταν δὲ τὸ τοιοῦτον πάσχωμεν, τότε ἀπαιτεῖται τι ἄλλο, ἢ μία τις ἀφορμὴ ὅπως οὖν ἔκτακτος, ἢ ἐν τι περιστάτικόν ἐκ τῶν μὴ κοινῶν καὶ συνήθων, ἵνα ἐξυπνίσῃ τὴν ἀδρανοῦσαν συναίσθησιν εἰς ἐκπλήρωσιν τοῦ ὀφειλόμενου χρέους; Μία τοιαύτη καθήκοντος ἱερωτάτου παράλειψις πρὸς τὸν μακάριον Πολιοῦχον καὶ Πατέρα ἡμῶν Διονύσιον τὸν Ἀρεοπαγίτην παρετηρεῖτο καὶ παρ' ἡμῖν· ἀλλὰ ἰδοὺ σήμερον ὁ νεόδμητος οὗτος ναὸς, τὴν ἐορτὴν τελῶν τῶν ἑαυτοῦ ἐγκαίνιων, ζωηρῶς ἀνακαλεῖ εἰς τὴν μνήμην ἡμῶν τὸ πρακτέον. Συνεκάλεσεν ἀπὸ βαθέως ὄρθρου τὴν πόλιν ἅπασαν καὶ ἄμετροί ἔστε τὸ πλῆθος, ὅσοι εἰς τὴν κλήσιν ὑπακούσαντες προθύμως συνεδράμετε. Καὶ βλέπω ὑμᾶς παιδρούς τοὺς πάντας ἐξ εὐλαθείας καὶ περιχαρείς, ὅπως φαίνονται συνήθως αἱ ὕψεις πάντων, ὅσοι ἐν τῇ βίῳ γίνονται καλῶν καὶ θεαρέστων πράξεων ἐργάται. Ἡθελήσατε ἴσως καὶ διὰ τῆς πράξεως ταύτης νὰ δείξητε, ὅτι τῆς Ἐκκλησίας τὰ παλαιὰ καὶ καλὰ ἔθιμα δὲν παρήκμασαν ἐτι παρ' ἡμῖν, καὶ μόνον ἀφορμὴ τις χρειάζεται, ἵνα νευρακωμένα ὄντα ζωογονήσῃ κοιμώμενα ἀφυπνίσῃ, ἀσθενῇ καὶ ἀδύνατα ἐνδυναμώσῃ καὶ ἀναδείξῃ πάλιν τὴν ἀρχαίαν ἀκμὴν καὶ δύναμιν ἔχοντα.

Οἱ ἐν μακαρίᾳ τῇ λήξει δοῖδιμοι ἡμῶν πρόγονοι, ὅτε τὰ ἐγκαίνια ἐτέλουν τῶν ναῶν, οὓς εἶχον ἀνεγείρει εἰς τιμὴν ἢ τῶν διδασκάντων αὐτοὺς τὸν Χριστιανισμόν, ἢ τῶν ὑπὲρ τῆς πίστεως μαρτυρικῶς τελειωθέντων, ἢ τῶν εὐσεβῶς καὶ θεαρέστως αὐτοὺς ποιμανάντων, ἐγένοντο, ἐκτάκτως παῖδοι καὶ περιχαρεῖς. Εἰς ἐνδειξὴν τῆς ἐσωτερικῆς τοῦ πνεύματος εὐφροσύνης ἐναδύσαντο οἱ πάντες τὰ ἐορτωδέστερα τῶν ἐνδυμάτων μετὰ σπουδῆς ἐκτάκτου καὶ εὐλαθείας συνέρρεον εἰς τὸν μέλ-

λοντα νὰ ἐγκαινισθῇ ναόν· συνίστων χοροστασίας μυστικωτέρας· προσήγοντο εὐχὰς καὶ ἐντεύξεις· ἐκάλουν δὲ συνήθως καὶ τοὺς συμπολίτας αὐτῶν ἐθνικοὺς, ὅπως μετὰσχῶσι καὶ οὗτοι τῆς λαμπρότητος τῆς πανηγύρεως. Καὶ ἡ μὲν πόλις ἅπασα ἐλάμβανεν οὕτω πανηγυρικὴν τὴν ὄψιν, οἱ δὲ ἐκκλησιαστικοὶ ῥήτορες φιλοτίμως ἡμιλλῶντο, ἵνα τὴν πανήγυριν παιδροτέραν ἑαυτῆς καταστήσωσιν. Οὗτοι περὶ τὸν βίον καὶ τὰ θεάρεστα κατορθώματα τοῦ Ἀγίου, οὗ εἰς τιμὴν καθιερούτο ὁ ἐγκαινισζόμενος ναός, ἐνδιατρίβοντες, εἰστίων ὄντως τὰς τῶν συνηθροισμένων ψυχὰς διὰ πνευματικῆς πανδαισίας.

Εὐσεβεῖς ἀκροαταί! Ἐγὼ πείθομαι ἀδιστακτως, ὅτι ταῦτα τῶν παλαιῶν εὐσεβῶν ἡμῶν προγόνων τὰ καλὰ τε καὶ θεοφιλῆ ἔθιμα καὶ σέβετε καὶ ἐπαινεῖτε καί, ὡς υἱοὶ εὐγνώμονες, ἐγκρίνετε. Ἐάν τοῦτο οὕτως ἔχη, συγχωρήσατε καὶ εἰς ἐμὲ νὰ παραδώσω σήμερον εἰς τὰς ἀκοὰς ἡμῶν λιτὴν τινα καὶ μετριοτάτην πανδαισίαν τὰ περὶ τοῦ ἡμετέρου Πολιούχου ἁγίου Διονυσίου ἐν συντομίᾳ ἀφηγούμενος. Τοῦ λόγου μου τὸ πενιχρὸν οὐδένα ἐλπίζω νὰ δυσαρεστήσῃ ἐξ ὑμῶν, ὅτε αὐτὸς ὁ συγκαλὼν ὑμᾶς εἰς ἐστίαν Ἅγιος εἶναι πλούσιος καὶ θαφιλῆς ἐστιάτωρ. Ἐάν ἕκαστον τῶν προτερημάτων, τῶν περικοσμούμενων τὸν πρῶτον τῶν Ἀθηνῶν Ἱεράρχην, ἐκλάβῃ τις (εὐλόγως κατ' ἐμὲ) ὡς ἀποτελοῦν καθ' ἑαυτὸ ἐν θαυμαστὸν καὶ ἐξαισίον ἔδωκα, τότε λογίσασθε τῆς τραπέζης τὴν ἀφθονίαν. Ἐν αὐτῇ ἔχομεν τὸν θεολόγον, τὸν φιλόσοφον, τὸν ῥήτορα, τὸν ἀστρονόμον, τὸν Ἀρεοπαγίτην, τὸν ἱσαπόστολον, τὸν ἱεράρχην, τὸν Μάρτυρα.

Καὶ ταῦτα πάντα οὐχὶ ἀπλῶς, οὐδ' ἐν ἀναλογίᾳ κοινῇ καὶ συνήθει, ἀλλ' ἐν ὕψει καὶ μέτρῳ, ἅπερ πολὺ δυσκόλως δύνανται νὰ εὐρώσι τὸ ἰσοῦφες καὶ ἰσόρροποι. Τὰ πάντα ἔχουσιν, ὡς βλέπετε, λίαν καλῶς, καὶ μόνος φόβος εἶναι μὴ ἐμοῦ τοῦ εὐτρεπέστευ ἡ ἀβελτηρία διαταράξῃ ἐν τῇ πνευματικῇ ταύτῃ εὐωχίᾳ καὶ τοῦ καλέσαντος Ἀγίου τὴν ἁγιοπρεπῆ προαίρεσιν καὶ τῶν προσκεκλημένων τὴν ἐπαινετὴν εὐταξίαν.

Καὶ εἰς τοῦτο κυρίως κεῖται τῆς ἐμῆς λειτουργίας ἡ δυσχέρεια σήμερον. Οἱ παλαιοὶ ἔλεγον “ἐκ πολλῆς τῆς εὐπορίας ἡ ἀπορία,” καὶ καλῶς, ὡς φαίνεται, ἔλεγον. Διότι καὶ ἐγὼ σήμερον ἀπορῶν ὅποιαν πρῶτον, ὅποιαν δεύτερον, ὅποιαν τρίτον ἐκ τῶν ἰδιοτήτων τοῦ μεγάλου Διονυσίου νὰ ἐπισκοπήσω, κινδυνεύω κατὰ τινα τρόπον νὰ πάθω ὅ,τι πολλοὶ πολλὰκις πάσχουσιν. Οἷτινες, ἐνφ περικλύζει αὐτοὺς πανταχόθεν ὄλβος καὶ ἀφθονία ἄπειρος, αὐτοὶ παραδύεως εὐρίσκονται ἐν στενοχωρίᾳ ἀγωνιώδει...

Ἀλλὰ τί λέγω; ἰδοὺ ἀκριβῶς ἀπέναντι βλέπω ὑφούμενον τὸν λόφον τοῦ Ἀρείου Πάγου. Καὶ τοῦτον καλῶς παρατηρῶν, ἐνφ ἀναπολῶ εἰς τὴν μνήμην τὸ περιβόητον Δικαστήριον, φαντάζομαι ἅμα καὶ τὸν ἡμέτερον Πολιούχον περιβεβλημένον τὸ τόσον σοβαρὸν καὶ σεμνὸν ἄξιωμα τοῦ Ἀρεοπαγίτου. Καὶ ἰδοὺ κατ' ἐμὲ πρόχειρος ἐξένιας ἀρχή· λοιπὸν ὑπὸ τὴν τοῦ Ἀρεοπαγίτου ιδιότητα κατὰ πρῶτον θέλω ἐπισκοπή-

σει τὸν ἅγιον Διονύσιον σήμερον καὶ εἰτα ὅσον τὸ βραχὺ τοῦ λόγου συγχωρεῖ, καὶ ὑπὸ τὰς ἄλλας, εἰς ἄλλους καταλείπων, πολλὰ ἐμοῦ βαρύτερον τῆς σοφίας τὸ τάλαντον ἔχοντας, νὰ ἐξημνήσωσιν ἐπαξίως πάντας αὐτοῦ τοὺς ὑπὲρ τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως ἁθλούς· νὰ περιγράψωσιν ἀκριβῶς τὰς χώρας καὶ τὰ ἔθνη, ἃ ἐφώτισε διὰ τοῦ κηρύγματος τοῦ Εὐαγγελίου· νὰ ἐγκωμιάσωσι τὰ ὑπερφυᾶ ἱεραρχικὰ αὐτοῦ χαρίσματα· νὰ θαυμάσωσι τὸ πῆλαγος τῆς θεολογικῆς αὐτοῦ σοφίας· νὰ παραστήσωσι τὴν βαθεῖαν αὐτοῦ καὶ σχεδὸν ἀνοπέρβλητον πάντων ἐ. γένει τῶν πάλαι φιλοσοφικῶν συστημάτων γνῶσιν· νὰ ἐντροφήσωσιν εἰς τὴν περὶ ζωῆς αὐτοῦ θεωρίαν, εἰς τὴν περὶ νοῦ, εἰς τὴν περὶ λόγου, εἰς τὴν περὶ ἀληθείας, εἰς τὴν περὶ πίστεως, εἰς τὴν περὶ δυνάμεως, εἰς τὴν περὶ δικαιοσύνης, εἰς τὴν περὶ σωτηρίας, εἰς τὴν περὶ ἀπολυτρώσεως. Νὰ κατανοήσωσιν, ἂν δύνανται, καὶ ἄλλους εἰς κατανόησιν ἐξηγήσωσι τοῦ τί εἶναι ὅμοιον, τί ἀνόμοιον, τί στάσις, τί κίνησις, τί ἐσότης, τί ἀνισότης, τί ἀγαθόν, τί κακόν, τί φῶς, τί ἔρως, τί ἐκστασις, τί ζήλος. Νὰ γλυκανθῶσι τέλος πάντων ἐκ τῆς μελιρρότου αὐτοῦ φράσεως, καί, κορεσθέντες αὐτοὶ ἐκ τῆς γλυκύτητος, παροτρύνωσι καὶ ἄλλους εἰς τὴν ἡδυστάτην μελέτην τοῦ ἀττικωτάτου τε καὶ τεχνικωτάτου τῶν ἀττικίζόντων καὶ γραμματικευμένων.

Ταῦτα, ὡς εἶπον, εἰς ἄλλους ἔτρωσαν κληρός, εἰς τοὺς ἅγαν δηλονότι δυνατοὺς καὶ περιττοὺς τὴν σοφίαν. Ἡμεῖς ἀπὸ ταύτης τῆς θέσεως τὸν τοῦ Ἀρείου πάγου λόφον θεώμενοι, φαντασθῶμεν κατὰ πρῶτον τὸν ἅγιον Διονύσιον ὡς Ἀρεοπαγίτην ἐκεῖ καθήμενον. Καὶ οὐχὶ ἀπλῶς ὡς δικαστὴν καθήμενον, ἀλλὰ καὶ ἀκροώμενον τοῦ Ἀποστόλου Παύλου δημηγοροῦντος. Ἡ εἶναι τάχα ἀνάγκη νὰ ἀναφέρω τὸ τόσον γνωστὸν καὶ εἰς ὑμᾶς καὶ εἰς πάντας, ὅτι καὶ τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Λουκά ὁ πνευματοκίνητος χρωστήρ τὴν τοιαύτην τοῦ μεγάλου Διονυσίου στάσιν ἐφιλοτημήθη νὰ ζωγραφίσῃ διὰ τῶν ἀνθηροτάτων τοῦ λόγου χρωμάτων ἐν τῇ ἱερῇ βιβλίῳ τῶν Πράξεων:

Ἐκεῖ λοιπὸν ἐπὶ τοῦ λόφου, ἔνθα ὁ Ἄρης κατὰ τὸν μῦθον τῶν παλαιῶν (τὸν οὐδὲν ἄλλως σεμνὸν διδάσκοντα) ἔδωκε δίκην διὰ τὸν ὑπ' αὐτοῦ διαπραχθέντα φόνον τοῦ Ἀλκτροβίου τοῦ υἱοῦ τοῦ Ποσειδῶνος, ἐκεῖ ἦν ἀνδρὸς μόνον τὸ τοῦ Ἀρείου Πάγου Δικαστήριον. Ἐν τῷ περιβόητῳ τοῦτῳ Δικαστηρίῳ ὅπόσοι μὲν ἦσαν κατὰ καιροὺς οἱ δικασταί· ἐκ τίνων καὶ παρὰ τίνων ἐγένετο αὐτῶν ἡ ἐκλογή καὶ ἡ προαγωγή εἰς τὸ ἀξιωμα τοῦ Ἀρεοπαγίτου· διὰ τί ἐν νυκτὶ καὶ σκότῳ τοῦτο ἔδικαζεν· ὅποια μάλιστα ἦν αὐτοῦ ἡ κατάστασις ἐπὶ Διονυσίῳ τοῦ Ἀρεοπαγίτου, ὅτε οἱ Ἕλληνας τὴν σώφρονα ἀπομαθόντες ἐλευθερίαν εἰς τοὺς Ῥωμαίους ἐδούλευον ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα, ἀγαπητὰ ἄλλως εἰς τοὺς περιεργότερους τε καὶ φιλομαθετέρους ὑπάρχοντα, οὕτε ὑμεῖς σήμερον παρ' ἐμοῦ ζητεῖτε νὰ διδασθῆτε, οὕτε ἐγὼ νὰ πραγματευθῶ δύναμαι, ὡς ἐκτὸς κείμενα τοῦ θέματος τῆς παρούσης ὁμιλίας. Ἐκεῖνα ὅμως, ὑπὲρ ἐπὶ τοῦ παρόντος δὲν πρέπει κατ' ἐμὲ νὰ μείνῃ ἐντελῶς ἀπαρ-

τήρητον, εἶναι τοῦ παλαιοῦ Κόσμου ἡ κοινὴ καὶ ὁμόφωνος μαρτυρία· ὅτι οἱ ἐν Ἀρείῳ Πάγῳ βουλευόμενοι ἀδέκατον πάντοτε ἀπέβαινον τὴν ψῆφον· καὶ ὅτι οὐδεὶς ποτε, οὔτε φύγων ἀλούς, οὔτε διώκων ἡττηθείς, εὐρέθη εἰπών, ὅτι ἐν αὐτῷ ἀδίκως ἐδικάσθησαν τὰ κριθέντα.

Ὡ Δικαστηρίου ἔσχατος ἀρετὴ! Ὡ ἐπαινος, ὃν οὐδεὶς ποτε ἡμάρωσε φθόνος. Ὡ φήμη ἀκλιδωτος διαμείνασα τὸν ἅπαντα χρόνον. Καὶ δὲν εἶναι ὅρα εὐλογον καὶ πρέπον νὰ θαυμάσωμεν καὶ ἐκ τούτου τὰ ἦθη τὰ ἀγλαὰ καὶ τὴν πολιτικὴν χρηστότητα τῶν τότε κατοίκων τῆς ἡμετέρας πόλεως; Διότι τί ἄλλο ἦν ὁ Ἀρείος Πάγος ἢ τὸ φωτογράφημα τῶν Ἀθηναίων; Τί ἄλλο ἦν τὸ πιστὸν ἀποτύπωμα ἐκείνων, οὔτινες ἐφημίζοντο, ὅτι κατέκονον τὸ τῆς Ἑλλάδος εὖχος, τὸ περίπυστον καὶ παναοίδιμον ἄστυ, τὸ τῶν φιλοσόφων καὶ καλλιτεχνῶν διαιτητήριον, τὸ τῶν ἐπὶ λόγοις θαυμάζομένων δικαστήριον; Διότι εἰς τὰς ἀρετὰς ἐκείνων ὑφίσταται ὁμολογουμένως τὸ κατόρθωμα, ὅτι οἱ μέλλοντες νὰ περιβληθῶσι τὸ τοῦ Ἀρεοπαγίτου ἀξίωμα ἐξελέγοντο πάντοτε ἐκ τῶν ἐξέχουσιν σεμνογόμενων οὐ μόνον ἐπὶ σοφίας πλούτῳ, ἀλλὰ πρὸς τούτῳ καὶ ἐπὶ φρενῶν εὐκοσμίᾳ καὶ ἐπὶ σωφροσύνῃ· καὶ ἐπὶ δ' αἰουσύνῃ καὶ ἀνδρίᾳ καὶ εὐγενείᾳ ὑπεροχῇ.

Λοιπὸν ἂν τοιοῦτος ὄφειλε νὰ ἦναι πᾶς ἐν Ἀρείῳ Πάγῳ Δικαστής, τότε κρίνατε ὅποιος ἦν αὐτῶν ὁ κηρυφαίος. Διότι δὲν πρέπει νὰ ἀγνοῇτε, ὅτι ὡς τοῦ Ἀρείου Πάγου Πρόεδρον παραδίδουσιν εἰς ἡμᾶς τὸν Ἅγιον Διονύσιον οἱ παλαιότατοι τῶν συγγραφέων. Ὡ! αὐτὸς θέλετε ἐξάπαντος εἰπεῖ, αὐτὸς ἦν τοῦ λαμπροῦ ἐκείνου χοροῦ πολὺ λαμπρότερος, ὡς ὄρχαμος, καθὼς συμβαίνει εἰς πάντα θίανον μουσικῶν νὰ ἦναι μουσικώτερος ὁ μουσηγέτης. Εὐστοχος τῷ ὄντι ἡ κρίσις, ἀλλὰ φοβοῦμαι μήπως δὲν εἶναι ἐκ τῶν συνήθων παρ' ἡμῖν ταπεινοτήτων ἀνεπηρεάστως. Διότι γνωρίζω, ὅτι ἀπὸ τὰς σημερινὰς ἡμῶν ἀβιλιότητος συνειδίσατε νὰ μετρήτε τὴν ἀξίαν τῶν προσώπων οὐχὶ κατὰ τὸ ἠθικὸν αὐτῶν θάρος, ἀλλὰ κατὰ τὴν ψευδὴ ἀναλογίαν τῶν ἀξιωματικῶν καὶ τῶν θέσεων. Νὰ θεωρῆτε ἓνα ἕκαστον τῶν προσώπων ὡς φωτιζόμενον, οὐχὶ ἐκ τοῦ ἔσωθεν ἀναδρόντος φωτός, ἀλλ' ἐκ ξένου καὶ ἀλλοτρίου φωτός. Νὰ ἐκτιμᾶτε ἐν ᾧ τὸ βλέπετε ἐτερόφωτον, νὰ καταφρονῆτε, ὅταν τὸ παρατηρῆτε ἀφώτιστον· νὰ ἀδιαφορῆτε ἐντελῶς περὶ αὐτοῦ, ἐὰν τυχὸν ἦναι αὐτόφωτον. Ἀλλ' ἐγὼ ἐνταῦθα δὲν θέλω περαιοσθῆναι νὰ δεῖξω τοῦ ἡμετέρου Ἀρεοπαγίτου τὴν ὑπεροχὴν ἀπλῶς διὰ τῆς συγκρίσεως πρὸς τοὺς ἐν ἀξιώματι ὁμοτίμους. Ὅχι, ὄχι. Διότι φοβοῦμαι μήπως περιπέσω εἰς τὸ ἄστογον τῶν ἀδεξίων ἐκείνων πανηγυριστῶν, οὔτινες, ἵνα παραστήσωσι τὸν παρ' αὐτῶν ἐγκωμιαζόμενον Ἡρακλῆ, ἓνα καὶ μόνον γνωρίζουσι τρόπον, νὰ ζωγραφῶσι τοὺς ἄλλους πυγμαίους Νήπιους καὶ ταπεινολόγους! Οὔτινες τὰ ἐφήμερα ἀξιώματα καὶ τὰς ὑψηλὰς καὶ ἐπιζήλους λεγομένας θέσεις ἐπιτηδεύονται ὡς βαφάς, ὅτε τῆς ἀληθοῦς εἰκόνης τὰ ζωηρά καὶ ἀνεξίτηλα χρώματα εἶναι αὐτῇ τῶν προσώ-

πων ἡ ἀξία. Καὶ ἀκούσατε, παρακαλῶ, ἂν ἐν τῷ θέματι τοῦ λόγου μου ὁμιλῶ κατὰ λόγον.

Ἡμεῖς, εὐσεβεῖς ὁμήγουρις, ἡμεῖς γνωρίζομεν ἐκ τῆς ἱστορίας, ὅτι ὁ Ἅγιος Διονύσιος ἐγεννήθη ἐν Ἀθήναις κατὰ τὸ ἔνατον ἔτος ἀπὸ τῆς τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν γεννήσεως. Καὶ ὅτι μὲν ἐξ ἐπιφανοῦς κατήγετο γένους· ὅτι ἔτυχεν ἐλευθερίας ἀγωγῆς· ὅτι τῆς πρώτης ἡγεύετο τιμῆς παρ' Ἀθηναίους, ταῦτα βεβαιοῦσιν ἀσφαλῶς καὶ τὸ ἀρεοπαγιτικὸν αὐτοῦ ἀξίωμα καὶ μάλιστα ἡ ἀψευδестаτή τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Λουκᾶ μαρτυρία. Διότι ὁ θεόπνευστος Συγγραφεὺς λόγον περὶ αὐτοῦ ποιοῦμενος δὲν λέγει «ἐν οἷς ἦν ἀνὴρ ἐνόματι Διονύσιος», ἀλλὰ «ἐν οἷς ἦν καὶ Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης». Τοῦτο δὲ δηλοῖ προφανῶς, ὅτι πολὺσημος ἦν ὁ θεῖος Πατὴρ καὶ εἰς τὸν τότε Κόσμον ὀνομασιτύματος. Ὅτι δὲ διὰ μελέτης καὶ τριβῆς φιλοπόνου πᾶσαν διήλθεν ἐγκυκλίον μάθησιν· ὅτι τελειότατος ἐγένετο κατὰ πᾶσαν ἰδέαν λογικῆς ἐπιστήμης· ὅτι φιλοσοφώτατος ὑπῆρξε τῶν ἄλλων φιλοσόφων, καὶ τῶν ἀτιμωμένων καὶ γραμματικευομένων ἀτιμωτάτος καὶ τεχνικώτατος, καὶ τῶν ῥητόρων ῥητορικώτατος, καὶ τῶν περὶ τὴν ἀστρονομίαν καταγινόμενων θεωρητικώτατος, ταῦτα ἐκ τῶν συγγραμμάτων αὐτοῦ δύναται νὰ διδασχῇ πᾶς ἕκαστος. Καὶ μηδεὶς ἐξ ὧν ζητήσῃ ταύτην τὴν ὥρην νὰ μάθῃ παρ' ἐμοῦ, τί εἶπεν ἡ νεωτέρα κριτικὴ ἐπιστήμη περὶ τῆς γνησιότητος τῶν τόσον πολυκρότων συγγραμμάτων τοῦ μεγάλου καὶ θεοῦ τούτου Πατρὸς. Ταύτην τὴν φροντίδα ἄφετε εἰς ἐκείνους, οὔτινες καὶ τὸν ἀπαιτούμενον καιρὸν καὶ τὴν ἀπαιτουμένην διάθεσιν ἔχουσι νὰ παρακολουθῶσι προσεκτικῶς τῆς κριτικῆς τὰ ἔγνη· νὰ ἀσφαλίζωσιν, ἂν δύνανται, τὰ κατ' αὐτὴν ἀμφιβαλλόμενα· νὰ στηρίζωσιν ἔτι μάλλον τὰ ἀναντίρρητα· νὰ ἐξελέγχωσι τὰ αὐθαρέτα, ἅπερ αὕτη πολλάκις ἐκ λεπτοτάτου μίτου ἐξαρτᾷ, καὶ νὰ διασκεδάσωσιν ὡς ἀσθενέστατα ἀράχθεια ὑφάσματα. Εἰς ὑμᾶς νομίζω λίαν ἱκανοποιητικὸν νὰ μιμηθῆτε ἐν τούτῳ τοὺς πρακτικούς μάλλον φωτουργοὺς καὶ δε δροκόμους. Ὅπως ἐκεῖνοι, ἐπαγαλλόμενοι ἐπὶ τῇ λαμπρότητι τοῦ ἄνθους καὶ τῇ γυναιότητι τοῦ καρποῦ, θαυμάζουσι διὰ τὴν ἀρετὴν τὸ φυτὸν καὶ τὸ δένδρον· οὕτω καὶ ὑμεῖς δύνασθε νὰ θαυμάζητε τὸν θεῖον Διονύσιον καὶ νὰ θεωρῆτε ὑψηλὸν καὶ μέγαν ἐξ αὐτῶν τῶν προϊόντων τῆς διανοίας, ταυτέστιν ἐξ αὐτῆς τῆς προσωπικῆς αὐτοῦ ἀξίας, καὶ οὐχὶ ἐκ τῆς ἀρεοπαγιτικῆς θέσεως, ἣν τὴν σήμερον παρ' ἡμῖν ἐταπείνωσαν αἱ ἡμέτεραι ἔξεις.

Πλὴν προσθέσατε ἀξίαν ἐπὶ τῆς ἀξίας καὶ δότε βάρος εἰς τὴν βαρύτητα.

Τὸν μέγαν Διονύσιον, πλὴν τῶν ἄλλων φυσικῶν καὶ ὑπερφυσικῶν χαρισμάτων ἐκόσμηε ἰδιαζόντως καὶ τοῦτο, ὅτι ἀνῆκεν εἰς ἐκείνας τῶν δαιμονίων καὶ φοιβατικῶν φύσεων, αἵτινες οὐδέποτε εἰς τὰ ἐγνωσμένα ἐπαναπαύονται, ἀλλὰ μετ' ἐνθουσιασμοῦ καὶ ἔρωτος ἀκαθέκτου διηνεχῶς ὀργῶσιν εἰς νέας καὶ τελειοτέρας γνώσεις. Τοῦτο τὸ ἐξοχώτατον αὐτοῦ χαρακτηριστικὸν τεχμαίρεται ἐγὼ ἐξ ἄλλων τε καὶ μάλιστα ἐκ τῆς εἰς Αἴγυπτον

αὐτοῦ ἀποδημίας. Εἶναι δὲ πάντως καὶ εἰς τοὺς πλείστους ἐξ ὁμῶν γνω-
στῶν, ὅτι οἱ ἑλληνομάται παρ' Ἑλλήσιν ἀπεδημήσαντες εἰς Αἴγυπτον χάριν
τῶν ἀστρονομικῶν, μαθηματικῶν, καὶ τῶν ἄλλων φιλοσοφικῶν μαθημάτων,
ὡς κατ' ἐξοχὴν περιεῖπον οἱ ἱερεῖς τῶν Αἰγυπτίων. Ὁ Σόλων, ὁ Θαλῆς,
ὁ Πυθαγόρας, ὁ Εὐδόξος, αὐτὸς ὁ Πλάτων, καὶ τοσοῦτοι ἄλλοι μεταξὺ
τῶν σοφῶν τῆς Ἑλλάδος ἐπὶ μεγαλοφυΐᾳ περικλυστοί, πάντες ἐμυή-
θησαν ἐν μυστήρια τῆς σοφίας τῶν Αἰγυπτίων ἱερέων. Ἰνα λοιπὸν καὶ
ὁ ἄγιος Διονύσιος μεταβῇ εἰς Αἴγυπτον (καὶ μετέβη τὸ εἰς σὺν τέταρ-
τον ἔτος τῆς ἡλικίας) κατὰ μίμησιν τῶν εὐκλεῶν ἐκείνων ἀνδρῶν
πρὸς πληρεστέραν ἐπιστημονικὴν συγκρότησιν, τοῦτο δὲ ἄλλοι προφανῶς,
ὅτι ἴσον εἶχε πρὸς ἐκείνους τὸ ὑπεροχικὸν τῆς φύσεως, ὅτι ἐξ ἴσου ἐκ-
κτετο τὸν βεῖον ἔρωτα τῆς μαθήσεως, ὅτι ἐφάμιλλος ἦν κατὰ τὴν εὐγέ-
νειαν τῆς φύχης καὶ τοῦ γένους. Εἶναι δὲ καὶ ἄλλως γνωστὸν, ὅτι οὐχὶ
αἱ ἀπλῶς ὑψηλαί, πολλὰ δὲ ὑψηλότερον αἱ μέτρια καὶ συνήθειαι, ἀλλ'
αὐταὶ αἱ ἐξοχοὶ καὶ ὑπέροχοι διάνοιαι ἐκείναι μόναι ἐπίστανται νὰ
ἐκλέγῃσιν ὡς ἑαυτῶν πρότυπα ἐν τῇ βίῳ τοὺς κρατίστους καὶ δοκιμα-
τάτους, ὧν ὁ σύμπασι αἰὼν ἱερὰν τὴν μνήμην ἐτήρησεν.

Βλέπετε τὰρ εἰς ποίων ἀνδρῶν περιωπὴν ἀνάγεται ὁ ἡμέτερος Πο-
λυόχος; Παρατήρετε, ὅτι τὸ πῦρ αὐτοῦ ἀνορθοῦται παραλλήλως πρὸς
τὰ ἐκείνων ὕψη; Εἰς τοῦτο λοιπὸν τὸ ὕψωμα, πρέπει νὰ μοι ἀνατείνη-
τε τὴν διάνοιαν, ὅπου τὰ μεγαλεῖα φαίνονται, ὅπως εἶναι φαινὰ, μηδα-
μῶς σκιαζόμενα ὑπὸ τῆς οὐμελῶδους αὐρᾶς τῶν θέσεων καὶ τῶν ἀξιο-
μάτων. Καὶ ἐν ἡνίκα ἀνάγκη (ὅπερ ἐγὼ θεωρῶ περιττὸν) εἰς τὰ το-
σαῦτα τῆς ἀνωσύνης αὐτοῦ χαρίσματα νὰ προσέβητε καὶ τίλους
ἐγκοσμίους, ἐγὼ νομίζω, ὅτι, τιλοφοροῦντες αὐτὸν, ἀπὸ τῆς περιωπῆς
ταύτης ὑπείτετε νὰ ἀτενίζετε εἰς τὸ μέγα αὐτοῦ ἀνάστημα.

Ἀλλὰ τί ἐνδιατρίβω περὶ τὰ ἐπορευόμενα καὶ δὲν λέγω ἐκείνης τῆς
μακαριστῆς ἀποδημίας τὸ ἐξαιρετικὸν καὶ περιβόητον;

Ἡ Ἡλιούπολις, ἥτις κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους ἐφῆμιζετο ὡς τῶν
σοφῶν αἰγυπτίων ἱερέων ἐστία, αὕτη εἶχε τὸν Διονύσιον, ἅμα ἐξ Ἑλλάδος
εἰς Αἴγυπτον πρὸς περισυλλογὴν σοφίας ἀποδημήσαντα. Ἀλλ' ἐνφ' ὃ νει-
ρὸς Ἀθηναῖος, ὁ τῆς ἀληθείας ἐνθερμὸς ἐραστὴς, ἐμυσίτο παρὰ τῶν σο-
φῶν ἱερέων τὰ τῆς ἰδίας σοφίας μυστήρια καὶ ἐπιλοσιμεῖτο βαθύτερον ὡς
οἶόν τε νὰ εἰσδύσῃ εἰς τὰ ἅδута αὐτῆς, ἰδοὺ ἐν σταθερᾷ μεσημερίᾳ βλέ-
πει τὸν ἥλιον ἐπὶ τρεῖς ὥρας ὥρας τὰς ἑαυτοῦ μαρμαρυγὰς κρύφναι καὶ
τὴν γῆν σεισμένην κατ' ἐκείνους τρέμουσαν. Οἱμοὶ! Ὁ Θεὸς τῇ ὥρᾳ ἐκείνῃ
ἐκρέματο σωματικῶς ἐν Γολγοθᾷ ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ καὶ ἐγεύετο, ὡ τοῦ
θαύματος, θανάτου ἢ πηγῇ τῆς ζωῆς διὰ τὴν τοῦ Κόσμου σωτηρίαν.
Τοῦτο τὸ φαινόμενον μηδεὶς, εὐσεβεῖς μου ἀκρόαται, μηδεὶς ἐκλαθεῖτω ὡς
μία τῶν φυσικῶν καὶ συνεισδυμένων ἐκλείψεων. Διότι ἐνφ' ἣν πλήρης
πανσέληνος, ὅτε δηλαδὴ αἱ δύο φωστῆρες, ὁ ἥλιος καὶ ἡ σελήνη, εὐρίσ-
κονται κατὰ διάμετρον ἀντικρυς ἀλλήλων, ὁ ἥλιος μεσημεριῶς ὧν ἀπέ-
κρυψε παραδόξως τὰς ἑαυτοῦ ἀκτίνας. Κατὰ τίναν δὲ τοῦτο νόμον ἐγένετο,

πῶς βαθύτατον ἐπεκράτησε σκότος ἐν πληρεστάτῃ μεσημερίᾳ φωτὶ, εἰς
μὲν τὸν φυσικὸν νοῦν νὰ ἐννοήσῃ εἶναι ἀδύνατον, εἰς δὲ τὸν δημιουργὸν
καὶ προνοητὴν καὶ συνεχέα τοῦ παντός νὰ ἐνεργήσῃ δυνατότατον καὶ
μᾶλα.

Θάμβος καὶ ἔκστασις, ὡς ἦν εἰκός, κατέλαβε τὸν μακάριον Διονύσιον
ἅμα τὴν ἀκρόωσιν τοῦ ἡλιακοῦ δίσκου ἰδόντα καὶ αἰσθανθέντα τῆς γῆς τὴν
φοβερὴν κλονισμὴν. Θάμβος καὶ ἔκστασις; Ναὶ θάμβος καὶ ἔκστασις.
Ἀλλὰ διατί; διότι, ταπεινοὶ μου χριστιανοί, οἱ μικροὶ Ἀρεοπαγίται καὶ
οἱ μικροὶ Νεώτῳνες θαμβοῦνται καὶ ἐκπλήσσονται πάντοτε ἀπέναντι τῆς
ἀκαταλήπτου δυνάμεως καὶ σοφίας τοῦ δημιουργοῦ. Ἰτακοὶ δὲ καὶ ἀγέρω-
χοι καὶ ἀναίσθητοι ἵστανται συνήθως μόναι οἱ μεγάλοι τῆς τετραγωνικῆς
ρίχης φωστῆρες, οἵτινες καὶ διδάσκουσιν ἀγρόχως τοὺς ἰδίους μαθητὰς
ἰταμῶς νὰ ἀπολακτικίζωσι πάντα νόμον τῆς ἑαυτῶν διανοίας ὑπέρτερον.
Ῥεῖς ὅμως ὅσοι ἐδιδάχθητε τὴν μὲν εὐαγγελικὴν ταπείνωσιν ὡς ἀρετὴν
ὕψωτικὴν νὰ ἀγαπάτε, τὴν δὲ ἐωσφορικὴν ἑπαρσιν ὡς καταπτώσεως αἰ-
τίαν νὰ ἀποφεύγητε, αἰσθεὲς κατανοεῖτε, ὅτι τὸ θάμβος καὶ τὴν ἔκστασιν,
ἥτις ἐκ τῆς τῶν στοιχείων συνταράξεως εἰς τὸν μακάριον Διονύσιον
ἐπῆλθε, πρέπει εὐσεβοῦντες νὰ ἐκλάβετε ὡς μεγάλῃς καὶ φιλοσόφου καὶ
ἐκ Θεοῦ φύχης γέννημα. Ἐπιλοσιμεῖται δὲ καὶ νεαρὸς Ἑλλήν ζωγράφος,
συνευσθεῶν, ὡς φαίνεται, καὶ αὐτὸς διὰ τῆς τέχνης τὸ κατὰ δύναμιν,
τοιαύτην νὰ φιλοτεχνήσῃ τοῦ ἡμετέρου Πολυόχου εἰκόνα καὶ ἀναθέσῃ
ἱερὸν τοῖς εἰς τὸν ναὸν εἰσερχομένοις θέαμα. Ἐπέγραψε δ' ἐπ' αὐτῆς καὶ
τὸ περιφωτισμένον τοῦ μεγάλου Διονυσίου ἐκφώνημα, ὅπερ εἶναι ἀναλαμπή
φωτεινοτάτῃ τῆς ἐκστάσεως καὶ τοῦ θαύματος ἐκείνου. "Ἄγνωστος πᾶ-
σιν Θεός, δι' ὃν τόδε τὸ πᾶν ἐξοφωταί τε καὶ σεσάλευται..."

Ἀπὸ τῆς μακαρίας ἐκείνης στιγμῆς, δύναται τις νὰ εἴπῃ, ἐδέξατο ὁ
θεῖος Πατὴρ εἰς τὴν ἑαυτοῦ φύχην τὴν πρώτην ἀκτίνα τῆς ἀληθείας, ἥς
κατόπιν ἐγένετο δοχεῖον εὐρυχωρότατον. Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης ἤρ-
ξατο νὰ κατανοῇ τὰ τελευτάτα τῆς θείας σοφίας μυστήρια, ἃ μάτην ὥς
τότε ἐσπούδαζε νὰ μάθῃ παρὰ τῶν πεφημισμένων σοφῶν τῆς Ἑλλάδος
καὶ τῆς Αἰγύπτου. Ἀπὸ τότε ἐλόθη παρ' αὐτῷ τὸ ἔως τότε ἀκατάληπτον
αἶνιγμα περὶ τοῦ ἀγνώστου Θεοῦ, ὃν οἱ συμπολιταὶ αὐτοῦ Ἀθηναῖοι διὰ
τῆς φυσικῆς τοῦ νοῦ αὐτῶν ὀξύτης μὴ δυνάμενοι νὰ ἐννοήσωσιν ἐλά-
ττερον ἀγνοοῦντες καὶ βωμὸν ἐν μέσῃς Ἀθήναις ἀνέγειραν. Ἐκτο-
σεῖς ἐκαραδόχαι ἐναγώνως τὸν μέλλοντα νὰ φανερωθῇ καθ' ἅπαντα τὸν Κόσ-
μον ἀληθὴς Θεός, ὃν τὸ παγκόσμιον ἐκείνη φρικτοδύρημα προανήγγειλεν.
Ὡ τῆς μακαριστῆς ἐκείνης τοῦ μακαρίου Διονυσίου ἀποδημίας! Ὡ τῆς
πολυτίμου συγκομιδῆς, ἣν οὐδεὶς τῶν πρὸ αὐτοῦ Ἑλλήνων, οὐδ' αὐτῶν
τῶν θαυμασθέντων καὶ θαυμαζομένων ἐπὶ παιδείας ἀκρότητι, ἐξ Αἰγύ-
πτου συνεκομίσατο.

Καὶ ἀπέσβεσε τίς ποτε ἐξ αὐτῶν τῆς φιλομαθείας τὴν δίψαν, ἢ θερά-
πειυσεν, ὅπως ἐκεῖνος, τοῦ εἰδέναι τὸν ἔρωτα; Ὡ τῆς εὐκλείας! Αὐτὸς κατ-
έστη Χριστιανός, πρὶν ἢ ἀκοῦσῃ τὸν Ἀπόστολον Παῦλον ἐν Ἀρείῳ Πάγῳ

δημηγοροῦντα. Ἀπόστολος, ἂν οὐχὶ ἀμέσως ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ, ὡς οἱ ἄλλοι Ἀπόστολοι, ἀλλ' ἐμμέσως διὰ τῆς φωνῆς τῶν στοιχείων τῆς φύσεως εἰς τὸ κήρυγμα ἀπεσταλμένος. Μεμνημένος πρὶν ἢ παρὰ τῶν μυσταγωγῶν μυηθῆ τὰ μυστήρια τῆς πίστεως· πεπληροφορημένος πρὶν ἢ ἐλλαμψθῆ διὰ τῶν ἀκρίνων τῆς χάριτος. Αὐτὸς τρόπον τινα ἠδύνετο ἕκτοτε νὰ θεωρηθῇ ὡς φωστὴρ τις ἡμίφωτος, ὅστις μετ' ὀλίγον ὀλόφωτος ἐκ τῆς μυστικωτέρας τοῦ Πνεύματος αἵγλης γενόμενος, προσωρισμένος ἦν νὰ λάμπῃ περιφανῶς οὐχὶ εἰς ἓνα τόπον, ἀλλ' εἰς πολλούς· οὐχὶ εἰς ἓνα λαὸν ἀλλ' εἰς πλείστους οὐχὶ εἰς μίαν Ἐκκλησίαν, ἀλλὰ σχεδὸν εἰς ἀπάτας.

Καὶ ἰδοὺ ἐπέστη ὁ χρόνος.

Τὸ πεντηκостὸν δευτέρον ἀπὸ θεογονίας διήκουσεν ὁ Κόσμος ἔτος, ὅτε ὁ μέγας τῶν ἔθνων Ἀπόστολος, πολλὰ διεληθὼν ἔθνη καὶ πλείστας ἀμαρτίας πόλεις τὸ φερέσθιον τοῦ Εὐαγγελίου εὐαγγελιζόμενος κήρυγμα, ἦλθε καὶ εἰς τὰς Ἀθήνας, τὰς παλαιὰς λέγω καὶ κλεινὰς Ἀθήνας. Νῦν ἀνάγκη, νομίζω, νὰ ἔχητε, ὅτι ὤψιν τὸν χαρακτήρα καὶ τὰ ἦθη τῶν Ἀθηναίων, ἵνα ἐννοήσῃτε καλῶς τὸν τρόπον τῆς συμπεριφορᾶς αὐτῶν πρὸς τὸν Ἀπόστολον. Οἱ Ἀθηναῖοι καὶ τότε, ὅπως πρότερον, ἐθεωροῦντο ὡς οἱ ἐπὶ μᾶλλον ἐπὶ σοφίᾳ ἀρχοῦντες, ὡς οἱ ἐμπαθέστερον εἰς τοὺς θεοὺς αὐτῶν καὶ τὰ σεβάσματα προσκείμενοι, ὡς οἱ ἐξαιρετικῶς ἐπὶ ταῖς θρησκευτικαῖς αὐτῶν τελεταῖς καὶ πομπαῖς φαιδρυνόμενοι καὶ ἐπαγαλλόμενοι. Ὅτι δὲ ταῦτα διέθετον αὐτοὺς οὐχὶ εὐμενῶς πρὸς τὴν ὅλως ἀνατρεπτικὴν τοῦ Ἀποστόλου διδασκαλίαν εἶναι, νομίζω, εἰς ὑμᾶς φανερόν. Ἀλλὰ μὴ λησμονεῖτε, ὅτι οἱ αὐτοὶ πάλιν Ἀθηναῖοι καὶ ἦσαν καὶ ἐφημιζόντο, ὡς ἐπεικεῖς πρὸς τοὺς φίλους, ἤμεροι καὶ εὐγενεῖς πρὸς τοὺς ξένους, φιλόφρονες πρὸς τοὺς οὐκίους, χρηστοὶ οὐχὶ κατ' ἐπίδειξιν, τοῦθ' ὅπερ ἔχει, ὡς τὰ πολλά, τὴν σκαυότητα ἐπικαθημένην, ἀλλ' ἐκ τῆς ἑνδον διαθέσεως τοῦ ἡθικοῦ χαρακτήρος. Καὶ ἰδοὺ ἔχετε φανεράς τὰς ἀντιρροποῦς αἰτίας, δι' αἷς ἡ τοῦ Παύλου ἐν Ἀθήναις διαμονὴ ἐγένετο σχετικῶς ἄλυστος. Διότι εἰς ταύτας κυρίως αὐτῶν τὰς ιδιότητας πρέπει νὰ ἀποδοθῇ ὁ λόγος, ὅτι, ὅτε ἤκουσαν αὐτὸν ἐν τῇ ἀγορᾷ περὶ τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως διαλεγόμενον καὶ ἐξέλαθον ὡς σπερμολόγον καὶ ξένων δαιμονίων εἰσηγητήν, οὔτε ἐξύβρισαν, οὔτε ἐκακοποίησαν αὐτόν, ὡς ἐποίησαν πλείστων ἄλλων ἑλληνικῶν καὶ ῥωμαϊκῶν πόλεων πολῖται. Ἀλλὰ τι ἐπραξαν; ἔφηγον ἐπὶ τὸν Ἀρεῖον Πάγον λέγοντες, δυνάμεθα γινῶναι τίς ἡ καινὴ αὕτη ἢ ὑπὸ σοῦ λαλουμένη διδασχὴ; Εἰς τὰς ὀλίγας ταύτας λέξεις ἐγὼ τοῦλάχιστον, ἂν ἡ κρίσις δὲν με ἀπατᾷ, ἀνακαλύπτω τῆς ἀθηναϊκῆς ἀγωγῆς τὴν λεπτότητα καὶ τῆς αἰτικής συμπεριφορᾶς τὴν κομψείαν.

Ὁδηγεῖται λοιπὸν ὁ Παῦλος ἐπὶ τὸν Ἀρεῖον Πάγον καὶ ἐκεῖ, τῶν Ἀρεοπαγικῶν παρακαθημένων, ὡς φησὶ τὴν θαυμαστὴν ἐκείνην καὶ περιβόητον δημηγορίαν. «Ἄνδρες Ἀθηναῖοι, κατὰ πάντα ὡς δεισιδαιμόνους, στέρους ὑμᾶς θεωρῶ. Διερχόμενος γάρ καὶ ἀναθεωρῶν τὰ σεβάσματα ὑμῶν εὗρον καὶ βωμὸν, ἐν ᾧ ἐπεγέγραπτο, “Ἀγνώστῳ Θεῷ.” Ὅν οὖν ἄγνωστον εὐσεβεῖτε, τοῦτον ἐγὼ καταγγέλλω ὑμῖν. Ἐκ τοῦ λόγου

τούτου, πλήρους κομψῆς διανοίας καὶ σθένους ὄντος, οἱ Ἀρεοπαγῖται καταπλαγέντες ὡς ὑπὸ ἥχου ὀρέας βροντῆς ἔμειναν ἄφωνοι. Μόλις δὲ πῶς συνελθόντες καὶ τὸ “ἀκουσόμεθα σου πάλιν περὶ τούτου,” ἐπιβεβαίωμένοι, ἀφήκαν τὸν ἔθρονον ῥήτορα ἐλεύθερον νὰ ἐξέλθῃ τοῦ Δικαστηρίου. Συμπεραίνετε ἤδη, νομίζω, ὅποια ἐν τῇ τοῦ μεγάλου Διονυσίου ἰδίᾳ ψυχῇ ἐγεννήθη ἐκπληξίς. Βλέπει πρῶτον ἤδη ἓνα ἔως τότε ἄγνωστον εἰς αὐτὸν ἄνδρα· καὶ τοῦτον τόσον ἔκτακτον τὴν μορφήν ὄντα τόσον πεπεισμένον περὶ τῆς ἀληθείας τῆς ὑποθέσεως, περὶ ἧς ἐλάλει· τόσον πειστικῶς (παριστάνοντα τὸ θέμα τοῦ λόγου αὐτοῦ) τόσον βιαίως συναρπάζοντα ὅπερ αὐτοῦ τῶν Ἀρεοπαγικῶν τὰς ψήφους. Καὶ τί παρ' αὐτοῦ μανθάνει; μανθάνει πρῶτον, ὅτι ὁ ἄγνωστος Θεὸς ἐφανέρωθη· μανθάνει, δευτέρον, ὅτι ἔπαθεν. Θαυμασία τῶν ὄντων περίστασις. Ἐκ τούτων τί ἄλλο κατὰ λογικὴν συνειρμὸν ἠδύνετο νὰ ἐπέλθῃ εἰς αὐτὸν διανόημα, ἢ ὅπερ ἐν Αἰθύπτῳ διανοήθη, ὅτε εἶδε τὸν ἐξάσιον σκοτασμόν τοῦ ἡλίου καὶ τῆς γῆς τὸν φοβερόν κλονισμόν; Ἄνευ ἀμφροβολίας τὸ ἐμφαντικώτατον ἐκεῖνο ἐκφώνημα “ἄγνωστος πάσχει Θεός, δι' ὃν τόδε τὸ πᾶν ἐξόφρωται τε καὶ σεσάλευται,” ἀνεκάλει· ἀπάραιτα τότε ζωηρῶς εἰς τὴν μνήμην. Ὡν δὲ οὕτω προδιατεθειμένος τὴν ψυχὴν καὶ πεπληροφορημένος, ὅτι ὁ πάσχων ἄγνωστος Θεός ἢ ἐφανέρωθη· πού ἐν τῷ κόσμῳ, ἢ μέλλει ὁσονοῦπω νὰ φανερωθῇ, νύξιν τινα μόνον ἐχρειάζετο, ἵνα βεβαιωθῇ περὶ τούτου. Καὶ ταύτην τὴν νύξιν ἔφθασε μόνον νὰ ἐκφωνήσῃ ἐν τῷ Ἀρεῖῳ Πάγῳ ὁ Ἀπόστολος, καὶ ὁ θεῖος Διονύσιος εὐθὺς συγκατατίθεται, εὐθὺς πιστοῦται, εὐθὺς ἀνακηρύσσεται δημοσίᾳ Χριστιανός, εὐθὺς συνδέεται ἡ ψυχὴ αὐτοῦ μυστηριωδῶς μετὰ τῆς τοῦ Παύλου, εὐθὺς προσκολλάται εἰς αὐτόν. “Τινὲς δὲ ἄνδρες ἐκκολληθήσαν αὐτῷ, ἐν οἷς καὶ Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης.”

Τώρα, εὐσεβεῖς μου ἄκραταί, τώρα δύνασθε, ἂν θέλετε, νὰ στρέψετε ἐπὶ μικρὸν τοὺς νοερούς τῆς ψυχῆς ὑμῶν ὀφθαλμοὺς εἰς θέαν τοῦ λαμπροῦ θριάμβου, ὃν ὁ Ἀπόστολος Παῦλος κατήγαγεν ἐν μέσαις ταῖς Ἀθήναις.

Φαντάσθητέ μοι πρῶτον ἓνα ἄνδρα σεμνότερον πρότυπον ὄντα ἀθηναϊκῆς εὐγενείας· μέγα καὶ λαμπρὸν ἐνδιαίτημα ἑλληνικῆς καὶ αἰγυπτιακῆς σοφίας· ἀγλαΐσμα αἰτικής καλλιπείας καὶ εὐφραδείας· καὶ σὺν πᾶσι τούτοις φέροντα ἄμα καὶ τὸν ὄγκον οὐχὶ τῆς νῦν, ἀλλὰ τῆς τότε ἀρεοπαγικῆς ἀξίας, ἵνα μὴ εἶπω προσδραίς. Ἀναπαρστήσατε αὐτὸν ἔπειτα ἀδυστάκτως βεβαιωθέντα περὶ τῆς τοῦ Χριστιανισμοῦ ἀληθείας· ἔχοντα ὅλην τὴν δύναμιν νὰ συμπεριλάβῃ ἐν τῇ διανοίᾳ καὶ τῇ ψυχῇ αὐτοῦ τῆς Οἰκονομίας τὸ μυστήριον ὅλην τὴν διάθεσιν νὰ φανερώσῃ αὐτὸ εἰς πάντας· ὅλον τὸ θάρρος νὰ ὑποστῇ ὑπὲρ αὐτοῦ τὰ πάντα, καὶ τότε, ἂν δύνασθε, εἰπατε, ὅτι ἀπὸ τῆς θέσεως ταύτης δὲν θεωρεῖτε καταφανέστατα τὸν Ἀπόστολον Παῦλον ἐκ τοῦ λόφου τοῦ Ἀρεῖῳ Πάγου κατερχόμενον ὡς μέγαν Ὀλυμπιονίκην, τρόπαιον αἰδίου τῆς ἰδίας θεοκινήτου γλώσσης τὸν θεσπέσιον Διονύσιον ποιησάμενον.

Τὴν ἐν τῷ Ἀρεῖῳ Πάγῳ λοιπὸν συνάντησιν μετὰ τοῦ Ἀποστόλου

Παύλου ὁ μακάριος Διονύσιος ἀπέδωκεν, ὡς εἶδατε, οὐχὶ εἰς τυχαίαν καὶ ἄσκοπον τῆς τυφλῆς εἰμαρμένης περίπτωσιν· οὐχὶ διότι τοῦτο ἐμελλε νὰ ᾖναι ἢ ἀνασθητούσης ἢ μικροφρονούσης ψυχῆς χαρακτηρηστικόν· ἀλλ' εἰς τῆς θείας Προνοίας τὴν σκόπιμον καὶ λελογισμένην βουλήν. Ἐπομένως καθὼς πᾶσαι αἱ μεγάλαι φύσεις οὐχὶ ἡρέμα καὶ βραδέως, ἀλλ' ὀξέως καὶ σφοδρῶς κινούνται εἰς δράσιν· οὕτω καὶ οὗτος, ἅμα πληροφορηθεὶς περὶ τῆς ἀληθείας τῶν ὑπὸ τοῦ Παύλου κηρυχθέντων, ἄνευ ἀναβολῆς ἀδιάσπαστος ἐκείνου γίνεται μαθητὴς καὶ εἰς τὴν τοῦ ζωοποιοῦ βαπτίσματος προσέρχεται κολυμβήθραν. Ἐξανατείλας δ' ἐκ τῆς τοῦ ζωαρχικοῦ φωτισματος πηγῆς, ὅπως τῆς πρὸς Θεὸν ἀνατάσεως ἑραστής καθίσταται. Καὶ ἐντροφῶν νυκτὸς καὶ ἡμέρας εἰς τὰς ἀποστολικὰς διδασκὰς, ἄξιός τοῦ τῆς ἱεραρχίας βαθμοῦ ὑπὸ τοῦ Ἀποστόλου κρίνεται, πρῶτος ὅπ' αὐτοῦ τῶν Ἀθηνῶν ἐπίσκοπος προχειρίζεται καὶ τῆς ἰδίας Πατρίδος Πατὴρ ἀναγορεύεται.

Ὡ χαῖρε Κέκροπος πόλις! Ἐπρεπε σὺ πρώτη νὰ καταγλαίσθῃς ὑπὸ τοῦ ἰδίου βλαστήματος καὶ θρέμματος καὶ παιδεύματος. Ἐπρεπε σὺ πρώτη πρῶτον Ἱεράρχῃ σου νὰ λάβῃς τὸν μεταξὺ τῶν πεφημισμένων Ἀρεοπαγιτῶν σου τῆλαυγὼς ἐν λόγοις καὶ ἀρεταῖς καὶ πρωτείαις πρωτεύοντα. Σὺ πρώτη ἔπρεπε κατὰ πάντα δίκαιον λόγον νὰ στολισθῇς μὲ τὰ τῆς τοιαύτης τιμῆς καλλιστεῖα. Σοὶ προσφωνοῦμεν τὸ χαῖρε· διότι μὲ τὸ σέμνωμα σου τοῦτο, τὸν πρῶτόν σου δηλονότι Ἱεράρχῃν, σεμνυνομένη φαίνεται εἰς ἡμᾶς τώρα πολὺ προσφιλέστερα καὶ ὠραϊότερα, ἢ ὅτε σε περιέβαλλεν ὅλη ἐκείνη ἡ παμφαῆς, ἀλλ' οὐχὶ δυστυχῶς καὶ διαρκῆς αἴγλη σου. Οἱ παλαιοὶ σου συγγραφεῖς ἐξύμνησαν διαφορῶς τὸ ὄνομά σου. Σὲ εἶπον κλεινήν· σὲ ὠνόμασαν ἰσοστέφανον· σὲ ἐκάλεσαν τῆς Ἑλλάδος Ἑλλάδα· σὲ ἐκόσμησαν μὲ τὸ κοσμητικώτερον τῶν ἐπιθέτων, προσαγορεύσαντές σε ὀφθαλμόν τῆς ὅλης Ἑλλάδος· σὲ ἐστεφάνωσαν ἐν ἐνὶ λόγῳ μὲ ὅλα τὰ τερπνὰ ἄνθη τῆς μουσικῆς τῶν οἱ μουσολύπτοι ποιηταὶ σου. Ὅλα, ὅλα ταῦτα ἦσαν θεοδαίως λαμπραὶ εἰκόνες, ἀλλὰ εἰκόνες παραστατικαὶ οὐχὶ πλέον τῆς συγχρόνου, ἀλλὰ τῆς παρελθούσης δόξης καὶ ἰσχύος σου.

Τὰ μεγαλεῖά σου εἶχον τότε σεντρίψει εἴτε τοῦ πανδαμάτορος χρόνου ἢ φύσεως, εἴτε τῶν ἀπείρων ἐχθρῶν σου τὸ μῖτος καὶ ἡ πλεονεξία ἢ ἀκόρεστος, εἴτε τῶν ἰδίων σου τέκνων ἢ ἰδιουτέλεια καὶ ἡ ἀδουλία. Καὶ ὅμως χαῖρε· διότι σὺ τότε διὰ τῶν ὁσδερχῶν ὀφθαλμῶν τοῦ πρώτου σου Ἱεράρχου, ἰδοῦσα τὰς ἄποθεν ἐτοιμαζομένας πολὺ φοβερωτέρας θοέλλας, ἐζήτησας ἐμψρόνως εἰς τὴν τοῦ Σωτῆρος πίστιν τὴν σωτηρίαν σου. Χαῖρε· διότι ὡς πρώτη τοῦ Ἑλληνισμοῦ πόλις ἔδειξας διὰ παραδείγματος περιφανοῦς εἰς ὅλον τὸν ἑλληνικὸν Κόσμον, ὅτι τὴν μέλλουσαν αὐτοῦ ἐλπίδα ἔπρεπε τοῦ λοιποῦ νὰ ἀσφαλίσῃ εἰς τοῦ Χριστιανισμοῦ τὴν ἀσφαλεστάτην ἄγκυραν. Χαῖρε...

Ἑλλ' ἐδῶ βλέπω, ὅτι σπουδάζων νὰ δείξω ὅποσον δικαιούνται νὰ καυχῶνται αἱ Ἀθῆναι διὰ τὸν πρῶτον αὐτῶν Ἱεράρχῃν, κινδυνεύω

νὰ σφετερισθῶ ἀπείρων λαῶν καὶ χωρῶν τὸ αὐτὸ ἐπίσης δικαίωμα διὰ τὸν ἑαυτῶν Ἀπόστολον. Καὶ ὁμολογῶ, ὅτι ἐφάνην ἕως ἐδῶ πολὺ πενήχρὸς τοῦ μεγάλου Διονυσίου πανηγυριστῆς, περιορίσας σχεδὸν τὴν δόξαν καὶ εὐεργεσίαν αὐτοῦ ἐν μόναις ταῖς Ἀθήναις. Ὅταν, εὐσεβεῖς μου ἀκροαταί, ὅταν ἄνδρες ἐκτάτου ἀρετῆς καὶ μεγαλοφύας καλῶνται ἐκτάκτως ὑπὸ τῆς θείας Προνοίας, πρέπει νὰ συμπεραίνετε, ὅτι ἡ κλήσις αὐτῶν ἀφορᾷ εἰς μέγαν, διηγετὴ καὶ παγκόσμιον σκοπόν. Ἦδη ἀπέδειξα, νομίζω, ὅποσον μέγας καὶ ἐκτακτὸς ἦν ὁ ἡμέτερος Πολιοῦχος καὶ ἐν τῇ κλήσει τῇ χριστιανικῇ καὶ ἐν τῇ ἐγκαταστάσει τῇ ἐπισκοπικῇ. Ἐπομένως ἀνάγκη διὰ βραχέων νὰ δείξω ὁμοίως καὶ ὅποσον μέγας καὶ ἐκτακτὸς εἰδείχθη ἐν τῇ εὐαγγελικῇ αὐτοῦ ἀποστολῇ.

Τοῦ κλεινοῦ Ἀρεοπαγίτου τὰ πολλὰ καὶ παντοῖα φυσικὰ τε καὶ θεῖα χαρίσματα ἀνέδειξαν αὐτὸν παρὰ τοῦ ἄξιον νὰ καταστῇ, ὡς ὁ ἑαυτοῦ διδάσκαλος Παῦλος, Ποιμὴν ποιμένων, Ἀρχιερεὺς ἀρχιερέων, Διδάσκαλος διδασκάλων καὶ διαιτητὴς καὶ θεσμοθέτης πόσης τῆς Οἰκουμένης καὶ οὐχὶ μόνως τῆς Ἐκκλησίας Ἀθηνῶν. Καὶ ἐν τούτῳ ἀληθῶς ἀπαστράπτει αὐτοῦ ἡ μεγαλοπρεπὴς τοῦ Χριστιανισμοῦ ἀντίληψις. Ἐν τούτῳ καταφαίνεται πᾶσα ἡ ὑπὲρ τῆς ἐξαπλώσεως τοῦ Εὐαγγελίου ἐνέργεια. Ἐν τούτῳ ἀναλαμβάνουσι φαινώδεις αὐτοῦ οἱ ἀγῶνες. Ἐν τούτῳ ἐνοπριέζεται τὸ διακῆς τοῦ θεοῦ αὐτοῦ ζήλου, τὸ εὐκρινὲς τῆς ἀγάπης, τὸ συμπαθὲς πρὸς τοὺς πλησίον, τὸ περιφανὲς τῆς ἀνδρείας καὶ καρτερίας καὶ πᾶσαι αἱ ἄλλαι ἐκεῖναι ἰδιότητες, δι' ὧν περιφανῶς χαρακτηρίζεται ὁ μέγας αὐτοῦ Διδάσκαλος.

Περὶ ἔργον! Οἱ παλαιῶτατοι τῶν συγγραφέων περιγράφοντες ἡμῖν το μῆκος τῆς ὁδοῦ, ἣν διήγουν κηρύττων ὁ θεὸς Διονύσιος ὑπολογίζουσι τοῦτο διπλάσιον τοῦ μήκους, ὃ διήγουν ὁ Παῦλος. Καὶ καλῶς, νομίζω, ὑπολογίζουσιν. Πλὴν τῶν ὅψ' Ἑλλήνων, Ῥωμαίων καὶ Ἰουδαίων οἰκουμένων χωρῶν ὁ τῆς ἀποστολῆς αὐτοῦ κύκλος λέγεται, ὅτι περιελάμβανε τὸ Ἰλλυρικὸν ἅπαν, τὰς Γαλλίας ἀπάσας, τὴν Γερμανίαν ἅπαν, μὴ ἑταιρουμένης μὴδ' αὐτῆς τῆς Ἰσπανίας. Οἱ τὴν παλαιὰν τῶν χωρῶν τούτων ἱστορίαν μελετήσαντες, αὐτοὶ δύνανται νὰ ἐννοήσωσι καλῆτερον τὰς δυσχερείας καὶ τοὺς κινδύνους τῆς ἀποστολικῆς ταύτης τοῦ μεγάλου Διονυσίου περιοδείας. Ὅποσοι καὶ ὅποιοι λαοὶ ὄψκουν τότε τὰς ἀπεράντους ταύτας τῆς γῆς ἐκτάσεις! Δυσκαρίβητοι ἀληθῶς κατὰ τὴν πληθύν· δυσδιάκριτοι κατὰ τὴν ὀνομασίαν· ποικιλώτατοι κατὰ τὰ γένη· ἐτερόρρυθμοι κατὰ τὰ ἥθη· ἐτερόμορφοι κατὰ τὸ σχῆμα· ἀνόμοιοι κατὰ τὴν γλῶσσαν· ἄσπονδοι πρὸς τοὺς ξένους· ἄνομοι πρὸς τοὺς ὁμόρους· ἄθεσμοι πρὸς τοὺς οἰκείους· ἄγριοι καὶ βάρβαροι καθ' ἑαυτούς· τοῦτο μόνον κοινὸν ἔχοντες, ὅτι πάντες ὁμοίως ἐτέλουν εἰς σκότος ἀσεβείας βαθύτατον. Ἄν δύναιτο νὰ μοι φαντασθῇτε, ὅτι ὑπῆρξέ ποτε λαὸς τοσοῦτον νωθρὸς καὶ ἀναίσθητος, ὥστε τὸν λαμπρὸν τοῦτον καὶ εὐεργετικώτατον τῆς ἡμέρας φωστῆρα, τὸν ἥλιον, καὶ ἀνατέλλοντα ἐλοιδορεῖ καὶ δύνοντα κατηράτο, οὐδὲ τοιοῦτος, δύνανται τις νὰ εἴπῃ, ἐκ τῶν χωρῶν τούτων ἔλειπεν. Καὶ ἐν τούτοις οἷα ἐπῆλθε

μεταβολή διὰ τῆς ἀποστολικῆς τοῦ μεγάλου Διονυσίου δράσεως! πάντα ταῦτα τὰ φῶλα διὰ τῆς διδασκαλίας αὐτοῦ ἐρρυθμίσαι νὰ βαδίζωσι κατὰ τὰς εὐαγγελικὰς τρίβους. Πάντα ἐπαιδαγωγῆσεν, ἵνα βιώσι κατὰ τὰς παραδόσεις τῶν Ἀποστόλων, πανσόφως οἰκονομῶν τοῦ λόγου τὸ αὐτομέτριον.

Τοῦτον τὸν ἀπὸ ἔθνους εἰς ἔθνος καὶ ἀπὸ χώρας εἰς χώραν ἀκαταπαύτως περιοδεύοντα Ἀπόστολον καὶ ὡς ἐκ τοῦ τρόπου τῆς περιοδείας καὶ ὡς ἐκ τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς περιοδείας οὔτε ἐγὼ νὰ φαντασθῶ, οὔτε εἰς ἡμᾶς νὰ παραστήσω δύναμαι· ἄλλως, ἢ παραβάλλων αὐτὸν πρὸς νέφος. Ἀλλ' οὐχὶ πρὸς νέφος κοινόν· οὔτε πάλιν πρὸς ἐκεῖνο τοῦ Ἡλιοῦ τὸ μικροσκοπικὸν νέφος, τὸ ὑδροφόρον μόνον καὶ ὑφούμενον μόνον καὶ φαινόμενον «ὡς ἕγχοι ἀνδρός»⁽¹⁾· ἀλλὰ πρὸς τοιοῦτον νέφος, ὅπερ, ἐνφ' ἔχει ἐκ φύσεως τὴν ιδιότητα νὰ σκιαζῇ ὡς ἐκ τῆς πυκνότητος τῶν ἐν αὐτῇ ἀναθυμιάσεων, ἢ νὰ δροσίζῃ ὡς ἐκ τῶν ὁμβροφόρων ἀτμίδων, νὰ ἔχῃ πρὸς τοῦτοις καὶ τὴν ιδιότητα νὰ ᾔηται ὁλόφωτον. Νὰ μετεωρίζηται ὑψηλότερον, νὰ ταπεινῶται πάλιν καὶ γίνηται προσγιάτερον κατὰ λόγον τρόπον τινὰ καὶ οὐχὶ ἀσκόπως. Νὰ ἀκινήτῃ κατὰ τὰς περιστάσεις· νὰ βραδυπορῇ ἐπίσης κατὰ τὰς περιστάσεις· νὰ σπεύδῃ ὁρμητικῶς, ὅτε ἡ χρεῖα τοῦτο καλεῖται, καὶ νὰ ἐξαγγέλλῃ βροντηθὼν τὸν περὶ αὐτοῦ δρόμον. Ναί, εὐσεβεῖς μου ἀκροαταί, ἂν ἡ εἰκὼν ᾔηται ἐπιτυχής, ὡς τοιοῦτον νέφος πρέπει νὰ φαντασθῶμεν ἐν τῇ περιοδείᾳ αὐτοῦ, τὸν θεῖον Διονύσιον. Ὡς νέφος δηλονότι δροσφοτωκίνητον, ἵνα διὰ μιᾶς λέξεως ἐκφράσωμεν πάσας τῆς εἰκόνος τὰς ἐννοίας· Ὡς δροσφοτωκίνητον νέφος, ὃ ἐστὶν ὡς δροσφοτωκίνητον Ἀπόστολον πρέπει τῶρα νὰ θεωρήσωμεν ἐκεῖνον ὅστις ἐξορμήσας ἐξ Ἀθηνῶν, ἐξηπλώθη καὶ ἐπεξετάθη καὶ ἐδρόμισε καὶ ἐσκίασε καὶ ἐφώτισε καὶ ἐθέρμανε τόσας καὶ τόσας χώρας. Ὡς Ἀπόστολον δροσφοτωκίνητον ἐκεῖνον, ὅστις τοὺς ἔως τότε δεινῶς κατατροχόμενους ὑπὸ τῆς κρυερᾶς ἀγριότητος, θερμάνας διὰ τῆς θαλπνότητος αὐτοῦ νοουθεσίας ἀνεζωπύρησε «καὶ ἀνεζωπύρησε τὸ πνεῦμα τοῦ λαοῦ»⁽²⁾. Ἐκεῖνον, ὅστις τοὺς ἔνεκα τῆς φλογώδους ζέσεως τῶν ἀκολάστων παθῶν καὶ ὁρμῶν κακοπραγούντας, δροσίσας ταῖς ἐπιρροαῖς τοῦ λόγου τοῦ κηρύγματος (καὶ ἦν ὡς πνεῦμα δρόσου δροσίζον),⁽³⁾ ἐννοιωτάτους καὶ ἐπεικιστατάτους ἀνέδειξεν. Ἐκεῖνον, ὅστις τοὺς εἰς τὸν βυθὸν τῆς ἀσεθείας καὶ ἀμαθείας βεδυθισμένους διὰ τοῦ φωτοδόλου αὐτοῦ παραδείγματος περιλάμψας, θεοσεβεστάτους τε καὶ εὐμαθεστάτους κατέστησε «καὶ κατέστησε τὸ πνεῦμα αὐτοῦ ἐν αὐτοῖς»⁽⁴⁾. Ἐκεῖνον . . .

Ἀλλ' εἶναι, φαίνεται μοι, ὥρα νὰ δώσω τέλος εἰς τὸν λόγον μου. Καὶ πράττω λοιπὸν τοῦτο κατακλειδα τὸν τρόπον τινὰ αὐτοῦ θέμενος τὸ μακχάριον τοῦ ἡμετέρου Πολιοῦχου τέλους.

(1) Γ'. Βασιλ. ιη'. 44.

(2) Α'. Μακ. ιγ'. 7.

(3) Αἴν. τῶν τριῶν παιδ. 26.

(4) Γ'. Βασιλ. λ'. 12.

Διονύσιος ὁ θεῖος Διονύσιος ἀποστολικῶς τὴν ἀποστολικὴν αὐτοῦ ἀποστολήν, ἐπισφραγίζει ἐπίσης ἀποστολικῶς καὶ τοῦ βίου τὴν τελευταίην διὰ τοῦ μαρτυρίου. Ἀλλ' ἐνφ' οὗσας διήλθε χώρας καὶ τοσούτων λαῶν Ἀπόστολος ἐγένετο, ὁ κλήρος, ὡς φαίνεται, ἔλαχεν εἰς τὴν περιφανεστάτην τῆς Γαλλίας μητρόπολιν νὰ καταρτάσῃ τὴν ἐκείνης Ἐκκλησίαν μετὰ τὴν βασιλικὴν πορφύραν, ἣν ἐξύφαναν οἱ ἀγῶνες καὶ ἔδωκαν τὰ μαρτυρικά αὐτοῦ αἵματα. Διότι κατὰ τῶν παλαιωτάτων συγγραφέων τὰς μαρτυρίας ἐκεῖ ἐν Παριείοις ἐκατατομήθη ἐπὶ Τραϊανῷ ὁ μέγας Διονύσιος, τὸ ἐδδομνησοτὸν τῆς ἡλικίας ἔτος ἄγων. Καὶ ἔχονται οὕτω στερεῶς τῆς παραδόσεως ταύτης οἱ Παρίσιοι, ὥστε, ἐνφ' ἡ νεωτέρα κριτικὴ δυσχυρίζεται, ὅτι διὰ τῆς λεπτεπίλεπτου αὐτῆς σμίλης ὑπονομεύσασα ἄρδην αὐτὴν ἀνέτρεψεν, οὗτοι οὐδὲν ἤττον αὐτῆς ἔχονται καὶ οὐδὲ τὸ παράπαν νὰ ἀκούσωνται ἀνέχονται, ὅτι ἐκείνων Πολιοῦχος δὲν εἶναι ὁ Ἀρεοπαγίτης Διονύσιος. Καὶ μὴ τάχα δὲν εἶναι μέγιστον αὐτῶν σέμνωμα καὶ ἐγκαλλώπιμα, φωστῆρα πρώτου μεγέθους ὡς ἱδρυτὴν τῆς ἰδίας Ἐκκλησίας νὰ ἐπιδεικνύωσιν; Ἡ μήπως τάχα μικρὸν εἰς τὸ μεγαλεῖον τῆς τοῦ νεωτέρου Κόσμου πρωτεύουσιν συντείνει νὰ ἔχῃ Πολιοῦχον τὸν προθεράρχην τῆς γαλαρίας τοῦ παλαιοῦ Κόσμου μητροπόλεως;

Ἀλλ' ἐδῶ, εὐσεβεῖς ἀκροαταί, ἐδῶ ὁ φυσικὸς τοῦ λόγου εἰρμός φέρει μίαν τόσον ἀλλόκοτον πραγματίαν ἀντίθεσιν, ἥτις οὐδὲ κἂν ἄλλως νὰ ὑποδειχθῇ ἔπρεπεν ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ. Ἀλλὰ δυστυχῶς αὕτη εἶναι τόσον φανερά, ὅσον καὶ ἀλλόκοτος, καὶ διὰ τοῦτο ἀμφιβάλλω ἂν διαφεύγῃ τὴν προσοχὴν καὶ αὐτῶν τῶν παιδαρίων. Αἰδῶς τῷ ὄντι μὲ καταλαμβάνει κατὰ ταύτην τὴν ὥραν διότι δὲν βλέπω ἀπέναντι τῆς ἐκείνης καὶ θεοσεβοῦς τῶν Παρισιανῶν καυχήσεως, τῆς μὴ ἄλλως στηριζομένης, ὡς ἤκούσατε, τοσοῦτον ἀσφαλῶς ἐπὶ τῆς στερεᾶς βάσεως τῆς ἱστορίας, δὲν βλέπω, λέγω, τί ἔχομεν νὰ ἀπολογηθῶμεν διὰ τὴν ἀσύγνωστον ἡμῶν ἀδιαφορίαν, ἵνα μὴ εἰπω νωθρότητα, ἡμεῖς οἱ Ἀθηναῖοι. Ἡμεῖς μάλιστα οἱ νῦν Ἀθηναῖοι οἱ εἰς τὰς παρισιανὰς ἀπομιμήσεις, καὶ αὐτὰς δὴ καὶ ἐαυτὰς γελοίας καὶ εἰς τὴν ὑγίαν καὶ τὰ χρηστὰ ἔθη πολλὰκις ἐπιβλαβεῖς, τόσον, συγχωρήσατέ μοι νὰ εἰπω, τόσον κούφως ἐνασμενίζοντες. Ἡμεῖς οἱ Ἀθηναῖοι οἱ πάντας τοὺς ἱστορικοὺς τίτλους διαυγεῖς καὶ ἀναντιρρήτους ἔχοντες, ὅτι ὁ μέγας Ἀρεοπαγίτης καὶ συμπολίτης καὶ πρῶτος ἡμῶν Ποιμενάρχης ἐχρημάτισε, καὶ ἐν τούτοις τοσοῦτον τοῦ πρὸς αὐτὸν καθήκοντος μέχρι τοῦδε ὀλιγωρήσαντας, ὥστε οὔτε μικρὸν οὔτε μέγαν εἰς μνήμην αὐτοῦ ναὸν ἀνηγείραμεν. Ἡμεῖς οἱ Ἀθηναῖοι, οἱ τὴν εὐρετὴν αὐτοῦ διερχόμενοι τοσοῦτον ἀπαράτηρον, ὅσον ἀπαράτηρον διέρχεται πᾶς ἀπειρόκαλος καὶ ἀφιλότεχνος λαμπρὸν ἀνδριάντα, δὲ ἔχουσιν ἐρριμένον ἐν σκοτεινῇ που γωνίᾳ ἡ ἀβελτηρία καὶ ἡ ἀμάθεια. Ἡμεῖς οἱ Ἀθηναῖοι, οἱ τελείως, ὡς φαίνεται, λησμονήσαντες, ὅτι ὁ Ἀρεοπαγίτης Διονύσιος, ὡς ἄλλος Νῶε, ἦν ὁ πρῶτος δοὺς εἰς τοὺς Ἕλληνας τὸ σύνθημα τῆς εὐσεβείας εἰς τὴν κιβωτὸν τοῦ Χριστιανισμοῦ, δι' ἧς τὸ ἔθνος ἡμῶν διεσώθη ἐκ τοῦ μεγάλου κατακλυσμοῦ. Ἡμεῖς οἱ Ἀθηναῖοι . . .

Ἄλλὰ τέλος πάντων ἰδοὺ χάριτι θεῇ σήμερον καταργοῦνται πάντα τῆς ἀσυγγνώστου ταύτης ἀγνοίας καὶ ὀλιγορίας τὰ αἷτια. Σήμερον ἀποδίδονται ἐπισημότερον καὶ ἐκφραστικώτερον εἰς τὸν ἄγιον Διονύσιον ἐν αὐτῇ τῇ πα-
τρίδι καὶ ἐπισκοπῇ αὐτοῦ τὰ ὀφειλόμενα τῆς εὐγνώμοσύνης καὶ εὐλαθείας
δείγματα. Σήμερον ἡ τῶν Ἀθηνῶν Ἐκκλησία βλέπει τηλαυγῶς ἀπαστρέ-
πτοντα τὸν πρῶτον καὶ μέγιστον αὐτῆς ἐν ἱεράρχαις φωστῆρα. Σήμερον
πάντες οἱ ἐν τῇ Μητροπόλει ταύτῃ τοῦ ἁγίου Διονυσίου διάδοχοι, οἱ Πού-
πλιοι καὶ οἱ Κοδράτοι, ἄνδρες ἀποστολικοὶ καὶ τοῦ Χριστιανισμοῦ Ἀπολο-
γηταὶ μεγάλωφονοι· οἱ Πίστοι καὶ Ἰωάνναι καὶ Ἀθανάσιαι, ἐν θεοφόροις
Πατρσὶ γενναῖοι τῆς ὁρθοδόξου πίστεως πρόμαχοι· οἱ Λεωνίδαὶ καὶ οἱ
Ἀνθιμοὶ, ἐν ἁγίοις θεοδόξαστοι· οἱ Νικῆται, οἱ Σάββαι, οἱ Μιχαὴλ καὶ
οἱ Θεοδῆγιοι, ἱεράρχαι περιφανέστατοι· οἱ Νικίλαοι, πάλιν οἱ Μιχαὴλ
καὶ πάλιν οἱ Ἀνθιμοὶ καὶ Μελέτιοι, Ποιμένες χριστομίμητοι καὶ Συγ-
γραφεῖς μεγάλωνυμοι πάντες οὗτοι, λέγω, καὶ τόσοι καὶ τόσοι ἄλλοι, οὓς
διὰ συντομίαν παρασιωπῶ, συνευφραίνονται σήμερον, τὸν Πρόεδρον αὐτῶν
βλέποντες εὐλαδῶς ὑπὸ τῆς ἰδίας εὐγνώμονος Ποίμνης ἀνευφημοῦμενον.
Σήμερον διὰ τοῦ ἱεροῦ τοῦτου ναοῦ, ὃν ἡ πρόθυμος τῶν εὐσεβῶν συνδρο-
μὴ ἐν βραχυτάτῃ ἀνῆλθε· χρόνῳ ἀνὰ ζωπορεύεται τῆς πόλεως ταύτης ἐπὶ
πρὸς τὸν Πολιοῦχον αὐτῆς καθῆκον, Ἀπὸ τῆς σήμερον τέλος ἡ ἐτήσιος
τοῦ μεγάλου Διονυσίου ἐορτὴ γίνεται τῶν Ἀθηναίων καὶ πάνδη-
μος πανήγυρις.

Ἀπολυτίκιον τοῦ ἁγίου Διονυσίου τοῦ Ἀρεοπαγίτου, ψαλλόμενον εἰς
ἴχ. α', κατὰ τὸ "Τοὺς τρεῖς μεγίστους φωστῆρας,".

Τῆς σαρήνης τοῦ Παύλου τὸ πανεύφημον θῆραμα, τῆς τοῦ Πνεύματος
αἴγλης τὸ χρυσαυγὲς φωταυγέημα· Θεολογίας τὸν λαμπρὸν ὑψηλῆτορα,
δὲ οὐ τῶν ἄνω ἢ γῆρας τοῖς γέηροῖς προτανεύεται· Διονύσιον τὸν μέγαν,
τὸν ἐν Ἀρείῳ Πάγῳ πρῶτον τὸν ὄντως Θεὸν εὐσεβήσαντα, τῶν Ἀθη-
ναίων ὁ δῆμος πᾶς φυλαδόν, δεῦτε σὺν πόθῳ ἀνευφημήσωμεν· αὐτὸν γὰρ
Πολιοῦχον ὁμοῦ κλυτοῦμεν καὶ Πρόμαχον.